

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2994, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

SCLOVENECE

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

100 let

Trgovina je bila v naših krajih vedno zelo močna, saj so naši kraji posredovali med zapadom in vzhodom ter severom in jugom bivše avstro-ogrske monarhije. Bili smo še zraven pri morju in najvažnejši izhod Avstrije na morje je bil Trst. Zato so imele naše pokrajine koristi od tega tranzitnega prometa in še pričajo spomini, kako velik promet se je leto in dan razvijal po Dunajski in Tržaški cesti.

Približno pred 100 leti se je začela tudi industrializacija v zvezi z modernimi kroji in razmahom kapitalizma po vsem svetu. Minule so napoleonske vojne, ki so zasekale marsikatero rano, prinesle pa so našim krajem v provinci Iliriji najvažnejšo pridobitev: obrtno svobodo, oprostitve vezi starega cehovstva. Poleg tega se je začelo že v predmarčni dobi v naših krajih tudi živahnejše kulturno življenje in ni slučaj, da se je začela vedno bolj mogočno porajati slovenska literatura in zgradba narodne slovenske kulture že v teh časih. Toda do popolne osamosvojitve Slovencev na vseh poljih je bilo še daleč. Mesta so nosila nemško obleko, vendar je vedno bolj iz te obleke gledal na dan slovenski značaj naših krajev, ki je z neodoljivo silo trgal vse vezi, ki so ovirale svobodno kulturni in gospodarski razvoj našega naroda.

Trgovina je bila tedaj v nemških rokah in le počasi je prihajal do veljave slovenski življenjski, čeprav so bile še velike trgovske hiše ustanovljene baš od Slovencev, ki so se dobro zavedali svoje narodnosti. Že med prvimi imeni trgovcev pred 100 leti beremo slovenska imena.

V tej predmarčni dobi je bila ustanovljena prva organizacija trgovstva v Ljubljani, ki je bila seveda nemška. Dobili pa smo tudi mi prvo trgovsko šolo, ki je dajala dolgo časa podlago vsem našim trgovcem v nemščini, čeprav so zlasti v kasnejših letih bila med učenci po večini slovenska imena. Iz vseh teh organizacij in ustanov so prihajali izurjeni trgovci v svet in gradili na podlagi pridobitve svojih prednikov. Zato se moramo spominjati tega jubileja ljubljanske trgovine, ker kaže, da so imeli ljubljanski trgovci že pred 100 leti smisel za stanovsko organizacijo ter šolstvo, ker so se pač zavedali pomena teh institucij v borbi za procvit svojega stanu. Prav pa je tudi, da se zanimamo s tem v zvezi za našo zgodovino, v kateri lahko najdemo mnogo zanimivega, pa tudi takega, kar nas lahko navda z zavestjo, da so bile pri nas, pa tudi za naše ljudi ustanove, s katerimi smo bili pred drugimi.

Danes je položaj trgovine drugačen, kot je bil pred leti, in tudi ni treba bučnih jubilejev, ker je v tistem podrobnem delu največ garancij za uspeh. Mnogo se križi in težave slovenskega trgovca. Toda ne sme zgubiti zdravega optimizma, ki je potreben pri pogledu v bodočnost. Kdor se udeležuje zborovanj slovenskega trgovstva, vidi, kako zasleduje trgovstvo vse pojave javnega življenja in se tudi ne boji izreči svojega mnenja, zavedajoč se, da je kritika potrebna in da so baš trgovci oni, ki kot gospodarski ljudje lahko pokažejo, kako je treba gospodarsko in pošteno upravljati vse javne posle. Hvalavredna je ta briga tem bolj, ker so danes le redki ljudje, ki skušajo najti pravo pot iz sedanjih stisk in zagat. Trgovci se tudi zavedajo svojih pravic, ker vedo, da tudi izpolnjujejo svoje dolžnosti.

Poudariti moramo, da je imelo slovensko trgovstvo vedno smisel za konstruktivne predloge, ki naj pokažejo pot iz krize. Zato navedajmo, da je treba velikopotezne reorganizacije vsega javnega življenja, za kar naj služi predvsem reforma političnega sistema, ki naj napravi prostor stanovski organizaciji države. Le v taki ureditvi države vidijo trgovci boljšo bodočnost države, čeprav se zavedajo, da ne bodo v tej in taki državi imeli popolne svobode udeleževanja, kakor bi mogoče kdo pričakoval od trgovcev, da bodo zahtevali. Podrediti se hočejo velikim skupnim socialnim ciljem, hočejo pa kot stan imeti svojo besedo pri vseh važnih vprašanjih, ki se tičejo stanu, pa tudi glede splošnih smernic gospodarske politike. To je vse dokaz, da slovensko trgovstvo ni kramarskega duha, kakor bi to radi nekateri pogrevali.

Trgovski stan ima močna stanovska zastopstva. Poleg združenj ima Zvezo združenj in še Zbornico za trgovino, obrt in industrijo. V bodoči stanovski ureditvi države bodo trgovci prinesli s seboj že izgrajeno organizacijo, ki bi morala biti vzgled tudi drugim stanovom. Seveda bi se dalo o podrobnostih še govoriti, marsikaj narediti drugače, toda v splošnem je načelo sedanje organizacije pravilno. Vedeti je pač treba, da bodo sedanje trgovske organizacije imele večji pomen tedaj, ko bo mreža stanovskih organizacij tudi v drugih stanovih popolna.

Dokaz, da ima trgovstvo razumevanje za potrebe in zahteve tudi drugih stanov, je zavzemanje trgovstva, da tudi kmetijstvo dobi svoje zbornice in da se uvedejo minimalne plače, kot je bilo to poudarjeno na zadnjem trgovskem shodu v Konjicah.

Se eno se nam zdi važno povedati. Trgovstvo je že doslej v dobri meri uvidelo, da ne gre poudarjati samo enostranskih interesov ter se boriti zanje. Treba je podrediti in v skladu s potrebo svoje trenutne zahteve in se stopiti z ostalimi stanovskimi organizacijami v enotno fronto, ki naj prinese potrebno izboljšanje. Le v taki državi, kjer bo obstojal forum za podreditev posameznih interesov in za enotne smernice gospodarske politike, je mogoče tudi prospet trgovskega stanu, ki je potreben za naše narodno gospodarstvo.

Ko čestitamo ljubljanskemu trgovstvu k njegovemu jubileju, se spominjamo vseh bojev za narodno osvoboditev tudi na gospo-

Diplomatični cilji delovanja Male zveze:

Ločiti Madjarsko od zaveznikov

Zrahljanje bloka Rim-Dunaj-Pešta Da se za vedno preprečijo revizionistične nakane

Zeneva, 26. okt. b. Švicarsko časopisje, ki črpa svoje vesti iz najboljših virov pri Zvezi narodov, z veliko pazljivostjo zasleduje razvoj diplomatskih razgovorov, ki se sedaj kar križajo po Evropi. — »Journal de Geneve«, »Journal des Nations«, »Neue Zürcher Zeitung« in drugi so polni zanimivih odkritij, ki pa so vsa edina v tem, da je evropski položaj zato izgubil na svoji napetosti, ker je Jugoslavija ostala v svoji veliki preizkušnji dostojanstvena in mirna. Ni pa čudno, tako pravijo ti listi, če se sedaj Mala zveza še posebej trudi, da dokaže, da je za njenim miroljubnim in modrim zadržanjem skrite zelo velike moči, ki bo brezpogojno zahtevala od Evrope, da se žaloigre, ki jih je Jugoslavija prestala, nikdar več ne ponovijo.

Preiskava, ki jo o marsejski žaloigri vodijo policijske in sodne oblasti po vseh evropskih državah, s prstom kaže na Madjarsko, kjer so imeli atentatorji zatočišče, kjer so se organizirali in od koder so vodili svoje razruševalne napake proti naši državi in kjer se je tudi porodila zločinska misel, ki je izvenela v usodne strele v Marseilleu.

Diplomatična delavnost Male zveze je torej obrnjena v to smer, da se ustvari v bodočnosti takšni pogoji, da se na Madjarskem ne bodo mogli več zbirati sovražniki jugoslovanske države in sploh sedanega reda v Podonavju. Toda dokler ima Madjarska prijateljska zavezanstva z drugimi državami, dokler ona lahko računa na moralno pomoč kakšne druge države, se bo izvijala na vse mogoče načine, da bi ji ne bilo treba izdati ukrepov, ki so neob-

hodno potrebni, da Evropa vsled nje zopet ne doživi takih pretresljajev, kot jih je doživela in jih tako samozvestno in zrelo preživela Jugoslavija. Diplomatična delavnost Male zveze, ki je v zadnjih dneh z velikim povdarkom izpovedala svojo zvestobo starim zavezništvom, ima za cilj, da od Madjarske odtrga vsa njena prijateljstva, ki bi ji lahko služila kot opora. Iz tega stališča je nastalo načelo, ki se je zadnje dni že večkrat ponavljalo, da je francosko-italijansko zблиžanje nemogoče brez predhodnega zблиžanja Italije z Malo zvezo in da je sporazum med Italijo in Malo zvezo odvisen od tega, če se bo Italija Madjarski odrekla, če bo ji »prečile« svojo dozdajno podporo, ki jo je nudila Madjarski, če bo Italija javno in pred vsem svetom izpovedala, da noče imeti ničesar skupnega z Madjarsko in z njeno politiko, ki stremi samo za uničenjem mirovnih pogodb in političnega reda, ki so ga je ustvarile. Mala zveza je miroljubna in ne želi nobenih mednarodnih napetosti, toda spričo žalostnega dejanja, ki je stalo življenje jugoslovanske kralje, bi nikakor ne vršila svoje mirovne vloge, če bi ne poskusila Madjarsko prisiliti, da svojo razruševalno politiko opusti. To pa je mogoče samo, če se od Madjarske odvrnejo vse njene dozdajne zaveznice.

Marca meseca je nastal gospodarski blok med Italijo, Avstrijo in Madjarsko. Mala zveza je že takrat izpovedala, da je ta blok kvaren, ker zanaša v Podonavje nove rivalitete. Marsejska žaloigra je sedaj dokazala, da je Mala zveza imela prav. Sedaj je prilika, da se ta blok zrahlja in da

se v Podonavju uveljavijo pogoji, ki bodo omogočili sodelovanje vseh podonavskih držav.

»Neue Zürcher Zeitung« piše, da se je madjarski zunanji minister Kanya prav iz strahu pred takšnim razvojem takoj odpeljal v Rim, od tam pa na Dunaj, in da je tudi Gömbös iz istih razlogov odšel k Poljakom v Varšavo. Uspeh njegovih razgovorov v Rimu še ni znan, baje pa je bil sprejem zelo hladen, med tem ko mu je avstrijska vlada povedala naravnost v obraz, da si je Avstrija gospodarski blok Italija-Avstrija-Madjarska zamislila samo tako, da bodo v njem sodelovale tudi države Male zveze in da se Avstrija ne bo udeležila nobenih skupin, ki bi imele politične cilje, kot je recimo revizija in ki bi jo spravile v nemogoče odnose z njenimi sosedi. Politični uspeh Gömbösevega izleta v Varšavo je menda tudi zelo boren, tako da se iz trenutnega položaja lahko sklepa, da je pametno delovanje Male zveze, energično a miroljubno, na dobri poti.

Konferenca v Rimu

Budimpešta, 26. okt. b. Z ozirom na vesti, da se bo vršila v mesecu novembru v Rimu konferenca med Madjarsko in Avstrijo, se z madjarske merodajne strani izjavlja, da se bo obisk madjarskega ministrskega predsednika Gömbösa in avstrijskega zveznega kancelarja Schuschnigga v Rimu sicer izvršil, toda ne skupno. Oba šefa vlad potujeta v Rim vsak zase, oba pa v mesecu novembru.

Poljska se ne vlika v Podonavje

Hladen curek na Gömbösevo glavo

Varšava, 26. okt. Glede vesti o pomenu obiska madjarskega ministrskega predsednika v Varšavi je značilen komentar poluradnega lista »Gazeta Polska«. Madjarski listi so šli celo tako daleč, da so trdili, da bo Poljska podpirala njihove revizionistične namene. Nekateri so pisali, da je nujno potrebno, da dobita Madjarska in Poljska skupno mejo, in sicer na ta način, da bi si razdelili Podkarpatsko Rusijo, ki je zdaj pod Češkoslovaško.

Gömbös sam je napisal za »Gazeta Polska« članek, v katerem je na spreten način izrazil madjarske želje. Skliceval se je na ideale, ki so baje skupni Madjarski in Poljski, kakor na obrambo krščanske kulture, na gorečo ljubezen do svobode in nezmotno vero na izravnavačo pravičnosti zgodovine. Gömbös je šel še dalje, da bi zabrnela struna poljskega narodnega čustvovanja. Napisal je, da je danes Madjarska v prav takšnem položaju, kakor je bila Poljska po razdelitvi med tri tuje sile. Po Gömbösovem mnenju je zgodovinska duhovna skupnost privedla obe državi k pozitivnemu sodelovanju, ki se lahko uresniči v novi konstelaciji srednje Evrope v duhu zdrave pravičnosti. Gömbös je hotel s tem prikrito povedati, da upa na poljsko pomoč pri madjarski revizionistični propagandi.

Madjari so se v tem pogledu vendar urezali. Ista »Gazeta Polska«, ki ima značaj poluradnega lista, je v posebnem članku odgovorila G. Gömbösu. Povedala mu je, da se te želje Madjarov ne morejo izpolniti. Zgodovinski odnosi so res še vedno isti, tudi potem, ko sta Poljska in Madjarska po svetovni vojni zašli v načelno povsem različne položaje. V članku je jasno povedano, da je danes Poljska, ki si je zopet pridobila svoje ozemlje, v protirevizionističnem taboru, in to v nasprotju z Madjarsko, ki vztraja pri zahtevi po reviziji. Da bi »Gazeta Polska« nekoliko potolažila Madjare, dostavlja, da s tem še ni rečeno, da je izključeno sodelovanje obeh narodov. »Gazeta Polska« dostavlja, da je to sicer malo, a vendar nekaj. Madjari naj pomislijo, da pomeni za Poljake že mnogo to, da ne nastopajo proti njim. List nadalje poudarja,

da se Poljska ne bo vlika v podonavsko vprašanje. Pripravljeni pa so pomagati, da se napetost v Podonavju ublaži. Ob koncu poudarja list še enkrat, naj Madjari nikar ne pripisujejo Gömbösovega obiska prevelike važnosti, češ, da razgovori niso mogli iti preko meje »starega, zgodovinskega sodelovanja«.

S tem je poluradni list jasno zavzel stališče glede spornih vprašanj med Madjarsko, Češkoslovaško in ostalimi državami Male zveze. Jasno je, da se posebno opozicijski listi izrečno poudarjajo, da se Poljska ne sme spuščati v spor s slovenskimi državami zaradi Madjarske.

Po zlomu španske revolucije

Gil Robles: „Vokviru narod. edinosti je prostora za pokrajinske samovlade“

Madrid, 26. okt. c. Lerroux in Gil Robles sta dala izjave o političnem položaju. Medtem ko Lerroux v ostrih besedah graja početje marksizma, ki so v Ovidu z dvema tonama dinamita spustili v zrak tamošnjo gimnazijo, ko so se učenci nahajali še v poslopju, je Gil Robles rekel čenikarjem pri svojem odhodu v Barcelono, da je v okviru narodne edinosti še vedno prostora za razne pokrajinske avtonomije. Po njegovem mnenju je neobhodno potrebno, da se kmalu izvede previdno in pametno sestavljanje preosnova državne ustave, predvsem je potrebna še druga zbornica. Da se popravi zlo, ki ga je napravil Azana, je potrebna tudi preosnova vojske, toda Gil Robles odklanja vsako vojaško diktaturo. K sreči se je v zadnjih tednih vojska zadržala tako dobro, da smo v obrambi proti revolucionarjem dosegli uspehe, ki jih niti sami nismo pričakovali. Napram voditeljem upora, ki je bil tako strašno krvav, je treba uveljaviti samo načelo pravičnosti. Usmiljenja ne za-

služijo. Toda oni, ki so bili zapeljani, ki so se revolucije udeležili po navodilih vodij, bodo pri španski vladi našli veliko usmiljenja in je treba z njimi postopati milo in popustljivo.

Belgijski konzul ubit

Pri nedavnih izgrelih na Španskem so ubili Ovidu tudi belgijskega konzula v Santandru g. Staxlarsa. Belgijska vlada je zato zahtevala pojasnilo od španske vlade.

Proglas Kataloncem

Iz Barcelone poročajo, da se tamkaj opaža težnja po pomiritvi političnih razmer v Kataloniji in odnosev te pokrajine nasproti ostali Španiji. Katalonska stranka narodne akcije, katere predsednik glavnega odbora je de Sojo, sedanji delovni minister v osrednji vladi, je izdala proglas Kataloncem, v katerem poudarja temeljna načela stranke, ki se dajo združiti v tehle nekaj besedah:

Stranka stoji na temelju spoštovanja katoliške cerkve in njenih pravic, je za ohranitev avtonomije Katalonije, zavzema se za odpravo gospodarskih in socialnih krivice in neenakosti, ki so obstajale pod prejšnjimi režimi, je pa izrazito protimarksistična. Delovanje katalonske narodne akcije za ureditev političnih razmer v Kataloniji podpira tudi Robles, voditelj narodne akcije za vso Španijo ki zdaj potuje po Kataloniji in prireja tam zborovanja in sestanke.

★

Trpeča Cerkev v Mehiki

Pariz, 26. okt. AA. Iz Juareza (Mehika) poročajo: Guverner mehiške zvezne države Cisaia je odredil, da se morajo zapreti vse katoliške cerkve v tej državi. Vlada je vse cerkvene imetje sekvestriralo.

Mexiko City, 26. okt. b. V ustavotvorni skupščini je predloženo nov zakonski predlog, da se zapro vse katoliške cerkve in katedrale in da se preprope služba božja. Radi tega je med kmeti in dijaki zavladalo veliko ogorčenje ter je že prišlo do resnih nemirov.

Mexico, 26. okt. b. Vlada je prepovedala uvoz orožja in municije v državo.

Dunajska vremenska napoved: Na planinah lepo jesensko vreme. V nižinah megleno vreme.

Mala zveza in Balkanski sporazum se združita? Priprave za konferenco v Ankari

Carigrad, 26. okt. m. V turških političnih krogih se z velikim zanimanjem pričakuje predlog o združitvi Balkanskega bloka z Malo zvezo. Ta predlog naj bi se predložil na konferenci ministrov Balkanskega sporazuma in Ankari. V tem predlogu se bo predvidevalo ustvaritev enotne organizacije, tako da bi države Balkanskega sporazuma in Male zveze imele skupne politične direktive. Konferenca zunanjih ministrov držav Balkanskega sporazuma bo pretresala tudi vprašanje sedanjega položaja v srednji Evropi ter bo v tem oziru sprejela potrebne ukrepe, ki se bodo nato sprejeli kot dodatek k paktu Balkanskega sporazuma.

Belgrad, 26. oktobra, AA. Ker je zunanji minister Bogoljub Jevtić zadržan in ne more osebnostno na konferenco zunanjih ministrov, podpisnikov pakta balkanskega sporazuma, ki se bo vršila od 30. oktobra do vstetega 1. novembra, pojde kot namestnik g. Jevtića na to konferenco

daranski polju in želimo, da bi se ta samostojnost še bolj izpopolnila, nikakor pa ne okrnula. To mora biti tudi smoter splošne gospodarske politike, ki naj skrbi za harmoničen napredek vseh pokrajin v naši državi.

pomočnik zunanjega ministra dr. Božidar Purić. V Ankaru odpotuje dr. Purić 27. t. m. s Slavkom Kojićem, ministrom osebim tajnikom.

Sofija, 26. okt. AA. Romunski zunanji minister Titulesco je včeraj jutraj prispel z ladjo iz Džurdževa v Ruščuk. V Plovdiv pa je prišel ob 20. Pri postanku vlaka je dal bolgarskim poročevalcem tole izjavo:

Smatram za svojo glavno dolžnost, zahvaliti se bolgarskim oblastvom za njihovo izredno ljubeznivost, ki so mi jo pokazali ves čas mojega potovanja. To more le okrepiti prijateljskega čustva, ki sem jih zmerom gojil do bolgarskega naroda. Kakor veste, odhajam v Ankaru na zasodanje stalnega sveta balkanskega sporazuma. Odveč je povedati vam, kako zelo obžalujem, da Bolgarija ni eden izmed članov te mednarodne zveze, ki nima drugega namena, kakor braniti mir. Vendar mi je pa do tega, da ponovim, kar sem že tolikokrat rekel, prepričan, da bom samo izrazil mnenje držav podpisnic balkanskega pakta, na podlagi njihovega ozkega prijateljstva, ki nas veže z Bolgarijo: Mislimo, da je ona z nami, in odločeni smo ravnati z njo z istimi naklonjenimi čustvi, kakor da bi bila tudi ona podpisala balkanski pakt.

Izjava Uzunovičeve vlade

Beograd, 26. okt. m. Za današnje sejo narodne skupščine je radi tega, ker je bilo znano, da bo imel na njej predsednik vlade g. Uzunović daljši politični govor, vladalo v vseh krogih veliko zanimanja. Malo pred 10.30 je vstopila v dvorano vsa vlada ter so posamezni ministri zavzeli svoja mesta v ministrih klopeh.

Sejo je otvoril predsednik narodne skupščine dr. Kumanudi in je podal besedo predsedniku vlade Uzunoviću, ki je imel ob tej priliki naslednji govor:

Govor predsednika vlade

Smrt kralja-mučenika je nenadomestljiva izguba za naš narod in za našo državo. Izgubili smo voditelja, za katerim smo šli s popolnim zaupanjem, prepričani, da ve, kam nas vodi, in da nas zna voditi. Tu so na našo neizmerno žalost uspeli zahrbiti sklepi gnusnih zločincev in njihovih pokroviteljev. Toda svojega nadejane cilja, da z velikim kraljem zadenejo tudi njegovo delo in da omajejo in ogroze Jugoslavijo, niso dosegli in ga nikoli ne bodo. (Splošno in viharno pritrdjevanje: Nikoli in burno ploskanje.) Njegovo delo je v tem oziru dokončano. To njegovo delo bo ohranilo in se bo zanj zavzel ves naš narod, zbran okrog prestola njegovega vzvišene sina, Nj. Vel. kralja Petra II. (Vsi narodni poslanci vstanejo in soglasno vzdikajo: Živel kralj! Burno ploskanje.)

Kraljevska vlada, oprta na zaupanje kraljevega namestništva in narodnega predstavnika, računajoč na popolno podporo vsega jugoslovanskega naroda, bo z vsemi svojimi silami delala v pravcu, ki ga je zahtevala blagopojni vitez kralj Aleksander I. Zedinitelj.

Gospodje narodni poslanci!

Kraljevska vlada smatra za svojo veliko dolžnost, da preko vas izjavi vsemu narodu zahvalo in občudovanje za dostojanstven način, s katerim je našo dobro ljudstvo izrazilo svojo neizmerno bolest. Prav tako deli kraljevska vlada z vami in z vsem našim narodom globoko bolest naše hkrane in slavo ovenčane vojske, ki je najhuje prizadela. (Narodni poslanci vstanejo in kličejo: Živela vojska! Živahno ploskanje.) Izgubila je svojega viteškega in junaškega vrhovnega poveljnika. (Soglasno vzdikajo: Slava mu!) Vojska je bila predmet njegove trajne in očetovske skrbi. To bo ostala vsem nam in vsemu našemu narodu, ki ve, kolikšna je njena hrabrost in njena zvestoba. Z njo sme domovina vredno računati. Prav tako pa tudi na njeno pripravljenost, da brani pridobitve države in naroda. (Narodni poslanci vstanejo in kličejo v zboru: Živela vojska! Splošno ploskanje.) Vlada bo v tem oziru smatrala za svojo sveto dolžnost, da nadaljuje delo kralja-vojaka v smeri, ki jo je zahteval s svojim delom. Stori la bo vse, kar je potrebno, da trajno pospešuje in krepi našo obrambno silo, vzdržujoč jo vedno na višini njenih velikih nalog. (Splošno odobravanje: Tako je!)

Kraljevska vlada izjavlja nadalje svojo najlepšo zahvalo poglavarjem držav, ki so naši državni v teh hudih trenutkih največje bolesti, ki je naš narod zadela, izkazali prijateljsko in spoštovanje. (Splošno pritrdjevanje: Hvala jim!) Iz števila in iz sestave številnih posebnih odposlanstev iz tujine, kakor tudi

iz posameznih oddelkov zaveznih vojsk, izhaja jasno, na kakšno višino je kralj-vojak in kralj-državnik dvignil ugled svoje drage Jugoslavije v inozemstvu.

Gospodje narodni poslanci!

Ko prevzema državne posele v tem hudem trenutku, prevzema kraljevska vlada obenem tudi obljubo, da bo izpolnila sporočilo našega največjega kralja in da z odločnostjo nadaljuje delo, ki ga je začel, in da ga dokonča. Oprta na politične in vojaške sile zedinjenega jugoslovanskega naroda lahko Jugoslavija s pomočjo svojih dragocenih prijateljev in zvez, sepravi do srca užalostena, ohrani svojo hladnokrvnost. Toda ta hladnokrvnost in to samozatajevanje ne sme pomeniti nedelavnosti in ravnodušnosti. (Splošno in navdušeno vzdikanje: Tako je! Ploskanje.) Kraljevska vlada bo nasprotno z vso odločnostjo stremela za tem, da se marseski zločin popolnoma pojasni in da se dožene odgovornost radi neobhodnih sankcij. (Viharno ploskanje, vzdikanje: Tako je!) Treba je napraviti konec zločinom počeljem proti naši državi in nedovoljeni strpnosti napram zločincem in njihovim zločinskim nameram. (Splošno ploskanje in odobravanje: Tako je!) Kraljevska vlada ve, da more v tem oziru računati ne le na podporo svojih prijateljev in zaveznikov, temveč na ves civilizirani svet. (Tako je!)

Prav tako računa kraljevska vlada v prvi vrsti na soglasje vsega jugoslovanskega naroda (Tako je!), ki je te dni s soglasnimi čustvi in na način, ki ga svet še ni videl, dokazal, da obstoja nedeljiv narod, ki se ob njegovih moralnih silah morajo razbiti vsi napadi sovražnikov, pa naj prihajajo s katerekoli strani. (Viharno vzdikanje in soglasno odobravanje.)

Kraljevska vlada bo usmerila svojo pozornost na pravkar navedene svoje naloge, obenem pa bo, gospodje narodni poslanci, skrbela tudi za to, da ne bo zanemarila rešitve drugih državnih vprašanj, ki jih samo življenje stavlja na dnevni red. Med drugimi so med prvimi po svojem pomenu in težini tiste politične in narodne naloge, ki so v zvezi s tragično in mučeniško smrtjo velikega kralja. Kraljevska vlada bo v najkrajšem času stopila pred vas z državnim proračunom in z drugimi ukrepi in potrebami zakonskih predlogi, ki jih zahteva stanje našega in splošnega svetovnega gospodarstva.

Kraljevska vlada je prepričana, da ste tudi vi, gospodje narodni poslanci, enih misli z njo, da bo skupno delo v okviru pravkar navedenih smernic in nadaljevanje dela viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja najlepša postavitev spomina Nj. Veličanstva. (Narodni poslanci vstanejo in kličejo v zboru: Slava mu!) Vlada zato računa pri tem delu na popolno podporo narodnega predstavnika in vsega jugoslovanskega naroda. (Splošno in dolgotrajno odobravanje.)

Ob 17 je imel sejo tudi senat, kjer je imel predsednik vlade Uzunović isti govor, kakor dopoldne v narodni skupščini. Senator Dragović je zatem predlagal, da se naj ta govor natise na stroške senata in razpošlje med narod. Večina je ta predlog sprejela.

Prihodnji seja senata bo jutri ob 11. Na njej bodo volili stalne senatske odbore.

Izsledovanje atentatorjev

Peričev denar

Pariz, 26. oktobra. Iz Liegea poročajo, da je aretirani terorist dr. Perič pred aretacijo dvignil pri neki banki v Bruslju znesek 4800 frankov. Preiskava je dognala tudi naslednjo podrobnost: Bruseljska banka je izplačala denar na podlagi kreditnega pisma, ki ga je izdala neka banka v Lausanni. Znano je, da so imeli zločinci v Lausanni pravo gnezdo, ki jim je bilo za nekako oporišče, kjer so se zadnjič sešli, preden so odpotovali v Francijo. Dalje je policija dognala, da je Perič spremljal neki Anič, član organizacije vstašev v Serainu, ko je inkasiral denar.

Kvaternikove izjave

Pariz, 26. okt. Policija je ugotovila, da je Kvaternikov zagovor brez vsake podlage. Kvaternik trdi, da po 1. 1930 sploh ni bil več na Francoskem. Preiskava pa je dognala, da je bil Kvaternik dne 26. septembra v Lausanni, in sicer v hotelu »Des Palmiers«. Dne 30. septembra se je nastanil v hotelu »Palais d'Orsay« v Parizu. Prav tako je policija dokazala, da je Kvaternik za časa svojega bivanja v Parizu obiskal morilca Rajiča in Georgijeva, ki sta stanovala v hotelu »Regina« v ulici Mazagran. Dne 6. oktobra je bil Kvaternik v Avignonu, kjer se je nastanil v hotelu Terminus. Dne 8. oktobra je bil v Aix en Provence. Nastanil se je v hotelu »Moderne«. Vsi hotelski nastavniki so spoznali Kvaternika po fotografiji. Kvaternik se je sam pojavil v hotelu skrijem. Tako je policija lahko primerjala pisavo. Izvedenci so dognali, da se pisava povsem krije in da je istovetnost Kvaternikova povsem gotova. Nadalje je ravnatelj modernih trgovin PKZ v Lausanni spoznal Kvaternika za kupca, ki je pri njem kupil razne oblačilne predmete. Povsem tem je jasno, da je izpoved Pospila in Rajiča, po kateri je Kvaternik pripeljal atentatorje na Francosko, povsem resnična. Glede Paveliča je francoska policija z vso gotovostjo dognala, da je on moralni krivec in da je on izdal pismen ukaz, naj se izvrši atentat na pokojnega kralja Aleksandra I.

Dve aretaciji v Avstriji

Dunaj, 26. oktobra. Avstrijska policija je aretirala nekega Alojzija Novaka, rojenega leta 1901 v laškem okraju. V Avstrijo je prišel iz Švice. Mio Kralj, ki je zdaj zaprt v Marseilleu, je izpovedal, da je bil po begu iz Jugoslavije aretirani v Celovcu. Tam sta se našla s tem Novakom. Novak ga je spravljal v zvezo s Peričevim in Servajem. Tema dvema se je pozneje posrečilo osvoboditi M. Kralja in ga spraviti v Budimpešto. Alojz Novak je prenašal propagandne letake iz Avstrije v Jugoslavijo. Pogosto je potoval v Švico, v Belgijo, Francijo in Italijo. Zelo verjetno je, da je na teh potih opravljal posle vstašev. Avstrijska policija je pri njem zaplenila mnogo spisov, ki jih zdaj proučuje. Preiskovalni sodnik v Marseilleu bo prosil avstrijsko oblast, naj mu pošlje te spise. V primeru, da se dokaže, da je bil Novak v zvezi z atentatorji, bodo francoska oblastva zahtevala izročitev.

Te dni so v Solnogradu aretirali Jugoslovana Vica Stoklasa, ki je prišel iz Monakovega. Pred sodiščem je bil že večkrat obsojen zaradi ponarejanja listin. V zaporu je Stoklas izjavil, da osebno pozna marseillske atentatorje in da ve o njih marsikaj. Njegova izpoved je bila nejasna, zato domneva policija, da jo je hotel potegniti sam zato, da bi ga prepeljali na Dunaj in da bi med vožnjo lahko ušel.

Iz Janka Pusztu v Buzo Pusztu

Praga, 26. oktobra. Tukajšnji listi poročajo iz Budimpešte, da so dala madjarska oblastva preprečiti vse emigrante iz Janke Pusztu v Buzo Pusztu, ki se oddalja kakih 30 km od Janke Pusztu. Ko se je ta prevoz na tihem izvršil, so Madjari povabili inozemske častnike, med njimi tri Francoze, da bi se prepričali, da v Janki Pusztu ni emigrantov in da jih v zadnjem času tam sploh ni bilo. Med francoskimi častniki je bil tudi dopisnik lista »Paris-Soir«. Madjarska oblastva so ponudila častnikom prošnjo vožnjo v avtomobilu, toda ti so ponudbo odklonili. Častniki so našli dovolj sledov, ki dokazujejo, da so bili emigranti v resnici v Janki Pusztu.

Švicarski listi

Zeneva, 26. oktobra. »Journal de Genève« poroča, da bo kmalu dognana vsa resnica o atentatu v Marseilleu. Ze dosedanja preiskava je pokazala, da je bil dr. Pavelič srce vse organizacije. Toda verjetno je, da stoji za njim še drugi. Preiskava bo tudi to pokazala. V tej teroristični topli predstavlja Pavelič teroristični element. »Seaton Watson« pripominja, da samo ta — najmanjša in najbolj neznatna skupina emigrantov — prejema od inozemstva tajinsveno pomoč v obliki denarja in orožja ter uporablja teroristične metode. Jasno je, da vse jugoslovansko javno mnenje z gnusom zavrača takšne metode. Watsonove besede se povsem krijejo z manifestacijo žalosti po vsej Jugoslaviji, katero je naš dopisnik omenil. »Journal de Genève« dodaja, da ne smemo dopuščati, da bi katera koli vlada podpirala teroristično akcijo in tako spravljala v nevarnost evropski mir. Danes je že dognano, da je gostoljubje, ki ga je izkazovala Madjarska emigrantom na Janki Pusztu, posredno omogočilo tehnično vzgojo zločincev, ki so izvršili marsejski umor.

Francoska policija

Pariz, 26. oktobra. AA. Havas poroča iz Grenobla, da so tamkajšnji organi javne varnosti aretirali večeraj italijanskega podanika, nekega Viscarija, rojenega v Riminiju v Italiji 31. avgusta 1895, ki se je izdal za nezaposlenega računovodjo. Pri Viscariju so našli osebne dokumente na tri različna imena. Preiskava je dognala, da je Viscari prišel pred dvema mesecema v Francijo čez Alpe brez potnega lista. Aretirali so ga zato, ker je na nekem tajnem sestanku italijanskih antifašistov v Grenoblu grdo govoril o Jugoslaviji in se ni strmoval niti hvaliti marsejskega atentatorje. Razen tega je preiskava ugotovila, da se je Viscari mudil v Parizu pred dvema mesecema, nato pa odšel v Grenoble.

Iz Marseillea poročajo, da je marsejski preiskovalni sodnik de Saint Paul, ki vodi preiskavo o marsejskem atentatu, zaslišal večeraj očitve atentata, generala Georges, ki je sedel v avtomobilu, v katerem se je vozil blagopojni kralj Aleksander, agenta Galija, na katerega je atentator dvakrat usretil. go. Arnelin Dymasere in go. Renard, ki so bile pri atentatu v neposredni bližini in so bile slučajno ranjene. Nadzornik pariške javne varnosti Humbert je končal preiskavo v Marseilleu in se bo danes vrnil v Pariz. Očitvidci marsejskega atentata so pri zaslišanju pred preiskovalnim sodnikom ponovili svoje prejšnje izpovedbe.

Pariz, 26. okt. a. V Parizu so danes aretirali neko žensko, brž ko je stopila iz vlaka, s katerim je prišla iz Bordeauxa. Pri sebi je imela ponarejen potni list in sedaj policija ugotavlja, koliko je osumljenka letovetna z žensko, ki jo francoska policija tako mrzlično išče.

„Lepa Slovanka“ prijeta

Pariz, 26. oktobra. c. Identiteta ženske, ki je bila danes aretirana ob prihodu vlaka iz Bordeauxa, je ugotovljena. Vsa francoska policija se zmeraj mrzlično išče Marijo Vudriš, ki je atentatorjem dala orožje. Tajna policija je v Bordeauxu že nekaj dni opazovala mlado, lepo inozemko, ki se je nastanila v hotelu Palace in se vpisala pod imenom grofice Sibile von der Schulenburg. Ko se je nato preselila v drugi hotel, se je vpisala pod drugim imenom. Nenadoma pa je odpotovala v Pariz in v Bordeauxu pustila vse svoje dragocenosti. Ko jo je danes policija v Parizu zasliševala, je bilo ugotovljeno, da se piše Marija Trel, rojena v Kustrinu v Nemčiji. Imela je pri sebi dva potna lista, oba ponarejena. Policija jo je pridržala, da izvrši nadaljnje poizvedbe.

Aretirani Makedonci

Sofija, 26. oktobra. AA. Po večerajšnjem sestanku vlade je dal notranji minister Midilev poročevalec listov v zvezi z aretacijo nevarnih teroristov VMRO Kirila Drangova in Zore Nasteva tole izjavo:

Oba aretiranca sta zdaj v Elhovu, kjer vodijo vojaške obmejne oblasti, ki so ju prijeli, preiskavo. Ugotovljeno je, da sta ti osebi Kiril Drangov in Zora Nastev. Aretirali so ju še v torko, ko sta šla na mejo, da pobegneta. Preiskava bo dognala, kdo jima je pomagal pri njunem begu.

Na vprašanje novinarjev, ali jim lahko kaj pove o aretirancih, ki sta hotela ulti čez bolgarsko-turško mejo, je Midilev izjavil: Preiskavo vodijo vojaške oblasti. Vrši se pa tudi preiskava v Elhovu, da se dožene njuna identiteta in to, katere osebe so aretirancema pomagale pri njihovem poskusnem begu čez mejo. Na vprašanje novinarjev, kdaj bodo aretiranca pripeljali v Sofijo, je Midilev odgovoril: Najbrž jutri.

Današnji sofijski listi so prvotno Midilevjevo izjavo objavili v tej obliki.

★

Cerkveni boji v Nemčiji

Berlin, 26. okt. b. Pod predsedstvom državnega predsednika Hitlerja bo jutri seja vseh strankarskih in deželnih upraviteljev, na kateri se bo razpravljalo tudi o položaju, ki je nastal v evangelijski državni cerkvi. Čuje se, da strankinski upravitelji iz južnih dežel pripravljajo oster protest proti načinu borbe, ki jo vodi država proti Cerkvi. Smatra se, da je položaj državnega škofa dr. Müllerja zelo omajan.

Romunija se brani

Bukarešt, 26. okt. b. Izšel je kraljevski dekret o novem izvoznem režimu, ki določa: 1. Od 15. nov. je mogoč uvoz le s predhodnim izvozom blaga. 2. Uvoz ne sme nikdar presegati vrednosti izvoza za nad 60%. 3. Vsak izvoz je treba plačati v inozemski valuti, devize pa se morajo dati na razpolago nar. banki po zakonskem tečaju.

Proč od komunizma

Pariz, 26. okt. c. Minister Marquet, ustanovitelj neo-socialistične stranke, je izdal proglas na delavstvo, v katerem ga poziva, da opusti v sedanjem usodnem času razredno borbo. Gospodarski položaj Francije je tak, da pride lahko do katastrofe, če se vse sile ne združijo. V proglasu nadalje pravi, naj delavstvo opusti socialistične in komunistične ideje ter naj pomaga Doumergueu, da lahko izvrši ustavne reforme.

Zbor francoskih radikalov

Nantes, 26. okt. c. Danes se je vršila druga delovna seja kongresa radikalno-soo. stranke. Vendar so se na tej seji predvsem obravnavala upravna vprašanja v vodstvu stranke. Edini važen del kongresa je danes tvorilo poročilo bivšega min. Pierra Cota, ki je govoril o trenutnem mednarodnem položaju.

Pač pa se je zelo mnogo delalo v posameznih komisijah, ki so bile izvoljene večeraj. Na komisiji, ki je razpravljala o spremembah francoske ustave, je govoril tudi g. Herriot, vendar pa se ne ve, v kakšnem smislu je zastopal stališče vlade. Kajti po seji te komisije je bil objavljen komuniké, ki onsega štiri točke. V treh prvih točkah govorijo radikali samo o nujnosti revizije vsega francoskega gospodarskega življenja, šele v četrti točki pravi, da so sicer za ojačanje vladne stabilnosti, odklanjajo pa vsak poskus osebne premoči v vodstvu vladne politike. Zato tudi odklanjajo pravico, ki bi jo imel predsednik vlade, da skupno s predsednikom republike razpusti parlament, ne da bi o tem razpravljali senat.

★

Berlin, 26. okt. b. Nemška in poljska vlada sta se sporazumeli, da povzdigneta poslaništva v Varšavi in Berlinu na višino veleposlaništva.

★

Češkoslovaški narodni praznik

Podpisana Jugoslovansko-češkoslovaška liga v Ljubljani si dovoljuje svojemu članstvu in vsej jugoslovanski javnosti sporočiti, da je v sporazumu z upravo Narodnega gledališča sklenila, da letos na dan proslave češkoslovaškega narodnega in drž. praznika dne 28. oktobra ne bo priredila javne proslave v gledališču vsled globoke žalosti zaradi mučeniške smrti blagopojnega viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja.

Obenem izraža podpisana Jugoslovansko-češkoslovaška liga svojo toplo željo in trdno prepričanje, da se bo kot vsako leto, posebno tudi letos vsa naša jugoslov. javnost v bratski ljubezni in zvestobi spominjala tega največjega narodnega in drž. praznika bratske republike češkoslovaške in bratskega češkoslovaškega naroda, ki je v teh turbulentnih dneh spontano in bratsko z nami sočustvoval. — Končno javlja podpisana Jugoslovansko-češkoslovaška liga, da bo v proslavo tega praznika predsednik podpisane lige v Ljubljani g. dr. Egon Starč govoril o temi »Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj in slovanstvo« dne 27. oktobra ob 19.40 zvečer v ljubljanskem radiu, na kar posebno opozarjamo.

Jugoslovansko-češkoslovaška liga v Ljubljani.

Nauportus - Vrhnika

O izkopavanjih rimske Vrhnike po prof. dr. Schmidu

Vrhnika, 26. oktobra.

Univ. prof. dr. Valter Schmid nadaljuje s svojimi izkopavanji rimske Vrhnike na desnem bregu Ljubljanice. Do danes je odkrila že skoraj celotna trgovska naselbina na Dolenjih njivah, le nekatera manjša poslopja bo treba v naslednjih dneh še globlje izkopati.

Po zadnjem poročilu, ki ga je prinesel »Slovenec« dne 13. t. m., se je izkazalo, da zavzemajo poslopja, ki smo jih takrat omenili, vse večje dimenzije, kot smo jih pa navedli. Temeljni zidovi so bili namreč v teku dolgih stoletij na nekaterih krajih že tudi raztrgani in je tekem sedanjih izkopavanj večkrat izgledalo, kot da so prišli kopachi že do konca stavbe, pozneje pa se je našlo nadaljevanje zidovja.

Vsa doslej izkopana naselbina se razprostira v loku okoli obširnega tlakovane trga, proti kateremu so obrnjene fasade vseh poslopij. Sklenjena vrsta poslopij je na dveh krajih prekinjena s cestama, kateri sta vodili s trga proti Ljubljani, ki je tvorila naravno barijero v prav takem loku, v kakršnem so razvrstili potem poslopja. Zaradi boljše obrambe je bilo zidovje poslopij ob Ljubljani dosti močnejše in je bilo prekinjeno le na mestih, kjer sta vodili cesti s trga k pristanišču.

Na desnem krilu naselbine stoji veliko skladišče, čigar pročelje meri 57 m, široko pa pa 26,45 m. Skladišče je razdeljeno v 9 približno enakih prostorov, v vsak prostor je vodil s trga poseben vhod. Nekateri teh prostorov so razdeljeni še v manjše oddelke. Zidovi, ki ločijo prostore in skladišča, so deloma dvojni, tako, da tečejo po sredi nekakšni 35—55 cm široki »kanali«, ki pa niso nič drugega, kakor šrambe za postavljanje amphor in drugih predmetov, ki jih je bilo treba v šrambi bolje zavaruovati pred poškodbami. V teh kanalih so izkopali zelo mnogo, žal, razbitih amphor, nekaj kamnov ročnih mlinov, popolnoma ohranjen kameniti utež z ročnim in bronasto skodelico, ki jo drži prav tako bronasta roka. Levo ob poslopiju drži 7,10 m široka tlakovana cesta k mostu, od katerega so ohranjeni še malenkostni deli in ki je vodil na drugo stran Ljubljane, kjer je bila najbrž stanovanjska naselbina in od koder je vodila cesta v Italijo.

Tudi naslednje poslopje, ki je dolgo 30,70 m, široko pa 28,10 m, je skladišče, zgrajeno na prav isti način kakor prejšnje. To skladišče je zvezano z že omenjenim obrambnim zidom s skupino štirih manjših poslopij. Prvo meri 9×4,70 m, drugo skoraj kvadratno poslopje pa 5,70×5,40 m. Oblika tega poslopja bi kazala na kakšno svetišče — v Nauportu so častili lokalno boginjo Aequorno —, vendar bi bila končna sodba še preuranjena in bodo morda dela prihodnjih dni prinesla v to vprašanje večjo jasnost. Sledi uradno poslopje, ki je dolgo 8,10 m, široko pa 6,80 m in je predeljeno z zidom v dvoje oddelkov, kjer sta uradova magistracija — nekatero poznamo po imenih: P. Petronius Amphio, C. Fabius Corbo, Q. Annaius Toravius, M. Fulginius Philogenes. Levo ob uradnem poslopiju vodi druga, 13,30 m široka in tudi tlakovana cesta k pristanišču.

Na drugi strani te ceste stoji porticus (stebrišče) z dvojnimi, s stebrom predelanimi vhodom. K porticu so pristojene taberne (točilnice), doslej sta izkopani dve. To poslopje meri 25,80×8,50 m. Med izkopanimi predmeti so posebno važni ostanke poznokeltskih posod, ki potrjujejo Strabonovo poročilo, da je že za njegovega časa, t. j. v drugi polovici prvega stoletja pred Kristusovim rojstvom vodila iz Aquileje čez Hrušico na Nauportus cesta, po kateri so prevažali iz Italije blago na

dvokolesnih vozovih ter ga nakladali v Nauportu na ladje, ki so ga potegnile do Siscije. Ta zgodnji nastanek Nauporta, ki je tedaj starejši kot Emona, potrjujejo tudi novci, izmed katerih je najzanimivejši zobčasti srebrni denar L. Fufia Cellaena iz l. 91—88 pred Kr. in pa bronasti novci cesarja Avgusta s kontremarko.

Izkopanine so tudi pokazale, da sta bili obe veliki skladišči leseni in ometani z ilovico, a postavljeni na zidane temelje in pokriti z opeko. Pač pa so bila ostala poslopja zidana; iz posebno lepo obdelanega kamna je bil zgrajen porticus. Naselbina pa je, kot kažejo ostanke, pozneje pogorela, najbrž l. 243 po Kr. ob priliki pohoda Maximina Tracea.

Pomembnost dr. Schmidovega dela je zlasti v tem, da smo dobili prvo celotno topografijo trgovskega emporija, ki je slovel že pred prihodom Rimljanov v naše kraje. Načrt celotne naselbine izdeluje g. docent ing. Josip Černač in ga bomo priobčili, čim bo dopolnjen s še neodkritimi deli okoli portica. To se bo zgodilo v kratkem, nakar prične izkopavanje na nasprotnem bregu Ljubljane in na višini nad Vrhniko. Ta dela pa letos še ne bodo končana. M.

Žalni koncert v operi

Ljubljana, 26. oktobra. Nocoj ob 8 je bil v opernem gledališču žalni koncert za pokojnim kraljem Aleksandrom I. Gledališče je bilo polno. Navzočni so bili skoraj vsi predstavniki oblasti, tako pobjan dr. Pirkmajer, divizijski general Čukavac, mestni župan dr. Puc, predstavniki univerze z direktorjem dr. Ramovšem in prorektorjem dr. Slavičem, dalje zastopniki tujih držav v Ljubljani, predstavniki raznih korporacij, organizacij itd. Gledališče je bilo črno drapirano. Mesto odsolnega g. bana je imel žalni govor namestnik intendanta Narodnega gledališča Pavel Golia. Nato je sledil žalni koncert pod vodstvom opernega ravatelja Polića, ki ga je izvajal pomnoženi operni orkester.

Uredba o veletrgovinah

Belgrad, 26. okt. AA. Ministriški svet je na predlog ministra za trgovino in industrijo in na temelju 3. odstavka člena 140 finančnega zakona predpisal take uredbe o prepovedi ustanavljanja trgovin v velikem obsegu, velikih skladišč po čl. 140, odst. 3 obrtnega zakona.

Člen 1. Prepovedano je ustanavljanje trgovin v velikem obsegu, velikih skladišč po čl. 140, odst. 3 obrtnega zakona.

Člen 2. Za trgovine velikega obsega se smatrajo trgovine, ki v večjem obsegu trgujejo z blagom raznih strok, razdeljenih po oddelkih, po vrstah blaga in v prostorih, ki obsegajo več kakor eno nadstropje.

Člen 3. Prepovedano je tudi širjenje obstoječih trgovin velikega obsega, bodisi da bi se uvedle nove stroke, bodisi, da bi se razširili prodajni prostori.

Člen 4. Prepovedi po členu 1. te uredbe se ne nanašajo na trgovine velikega obsega, ki so začele delovati pred uveljavitvijo te uredbe. Te trgovine morajo v roku meseca dni po uveljavitvi te uredbe prijaviti svoji upravni oblasti 1. stopnje stroke (branje), s katerimi so doslej trgovale.

Člen 5. Za kršitve določb te uredbe se bodo izvajale določbe o kršitvah in kaznih obrtnega zakona.

Člen 6. Ta uredba stopi v veljavo z dnem razglasitve v Službenih novinah, preneha pa veljati dve leti po uveljavitvi.

Franc Ksaver Meško - 60 letnik

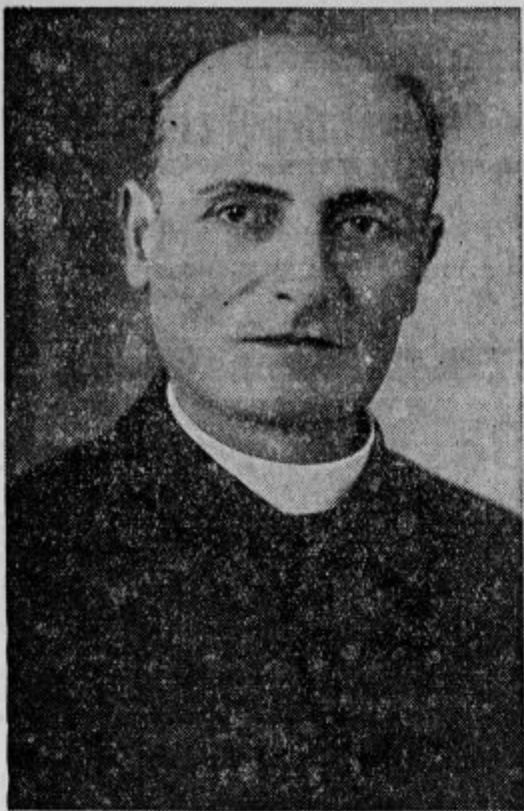

Foto Holinsky

sau pri Feldkirchenu, 1901 v Gredinjski kloster in St. Danijel nad Prevaljami, kjer je ob koncu leta postal župnik. Leta 1906 je dobil župnijo pri Mariji na Zilji, odkoder so ga 5. jan. 1919 pregnale nemške tolpe. Za časa plebiscita je služil v Tinjah, v juliju 1921 je prišel kot kaplan v Dravograd, a 1. avg. 1921 kot župni upravitelj na Sela pri Slovenjgradu, kjer je sedaj župnik in upravitelj starotrske dekanije.

J. Soklič:

Meško in Slovenjgradec

Meško je častni meščan slovenjgraški, Meško je poletil in pozimi dvakrat na teden gost slovenjgraški; še več: Meško je ljubljene slovenjgraški.

1. avgusta 1921 je Meško postal župnik na Selah, dobro uro od Slovenjgradca. Sele so mala pa lepa fara z jako dobrimi ljudmi in z lepo božjepotno cerkvico sv. Roka. Sele nimajo pošte in tako mora Meško hoditi po pošto v mesto.

Takole okoli desetih se prikaže njegova elegantna postava na ulicah. Prav nič se mu ne pozna, da je mož šestdesetletnik. Izpod mehkega klobuka seva njegovo visoko čelo; njegove prijazne oči te od daleč pozdravljajo, z elegantno gesto odzdravljajo. Njegova najljubša obleka je še vedno surka, kot v mladih letih, ko smo ga poznali iz lepe slike v »Domu in svetu«. V roki ima neizogibno aktovko, polno časopisov in knjig. Gospoda Meška vse spoštljivo pozdravljajo. Meško ima pa za vsakega še prijazen besed. »Joj, joj, kako dolgo vas že nisem videl! Kaj pa delate? Ste zdravi? Letos pa niste bili nič na Uršlji gori, nič vas ni bilo pri nas!« Prijazen pozdrav še, že hiti, ker ima večno zadrego...

Pride v mestno župnišče. Tam so na obiskih dijaki. Kot bi trenil, so okoli Meška. Nekatere že pozna. »No, Vitko, kako vam gre? Ste še kaj lepega napisali?« Meško ima zavidanja vreden spomin in ve, da je ta dijak mnogo napisal. »Le korajžno, saj čisto lepo pišete!« Dijaki so že veseli okoli njega pri mizi. Vsi ga ljubijo in visoko spoštujejo, to že, odkar so brali Mir, božji, Ob tihih večerih, Na Poljani, Viteza Henrika in drugo. Se bolj so pa navezani nanj, ko ga spoznajo. Gosti se ojunajo: »Prosimo, gospod pisatelj, podpišite naše kartice!« Ivan mu že podaja razglednico za razglednico, ki bodo drag spomin dijakom. — Kmalu se v prijazni knjižnici vname literarna debata. Dijaki izprašujejo, Meško razlaga. Kako pozna Meško razne literature! Strog kritik je! Pozna pa tudi najnovejšo reči prav dobro, saj vse sproti prečita. Dijakom hvali Timmermansovega Petra Bruegla,

nato razlaga, kako je nastala njegova zadnja knjiga »Henrik, govavi vitez«. Ves vpluden je z dijaki, kot bi med bratci sedel.

Hitro opravi še svoje dekanijske zadeve, že hiti. »Pusta reč to, kako sem se zamudil!« Do ceste ga spremijo dijaki, ki si štejejo v čast, da se poznajo s tem imenitnim možem.

Meško hiti čez Slomškov trg, kjer ga spoštljivo pozdravijo učenci meščanske šole, pa ga še novincem pokažejo: »Vidiš, to je tisti gospod Meško, ki knjige piše!«

Meško pa stopi še v trgovino, nakupi vsega potrebnega, še v svečarno mora po sveče za cerkev, nato pa na pošto. Cel kup pošte za Meška! Saj vodi obilno korespondenco, ki bo enkrat imenitna za literarne zgodovinarje, ker si dopisuje z odličnimi osebnostmi iz vseh stanov. Casopisi, knjige, pisma, razglednice. No, in še uradna pošta! In koško je je! Dekanija, ta da največ dela! Meško hitro pregleda pošto in na najbolj važna pisma takoj odgovori. Ostalo urno v aktovko, da komaj stoji vsi ti casopisi, vsa pisma, pa še knjige v ozki aktovki!

Pri pošti dobe šolarji osnovne šole gospoda, ga hitro obkrožijo: »Hvaljen Jezus!« »Na vekomaj, mali!« In ker skoro vse osebno pozna, naroča pozdrave za starše, se smeji veselim otročičem in odhiti.

Ko pa sreča male otročiče, seže njegova roka v žep: »Boš sladkorčka?« Ze nasuje radostni deci polne ročice sladkih dobrot... Res, sama dobrota! Se berači se radi nastavijo Mešku; vedo pač, da ne bo samo kromica.

Predno se Meško poslovil od Slovenjgradca, stopi še v prelepo mestno cerkev. Pred velikim oltarjem poklekne in pomoli. Večkrat ga pri spovednici počaka kaka dobra dušica, da jo potolaži, kot samo Meško zna.

In že hiti iz mesta, po poti pregleduje revije in pisma, se za hip ustavi v Starem trgu pri župniku, potem pa čilo in veselo z mladostnim korakom mimo Gradu na Sele...

Slovenjgradec visoko spoštuje Meška. Dne 8. novembra 1924 je mestni občinski odbor Meška soglasno imenoval za častnega meščana, po Mešku je imenovana tudi prejšnja Cerkevna ulica. Ni Slovenjgradčan, ki ne bi bil že deležen prijaznosti Meškove. Ko v poletni vročini meščani tako radi hodijo na Uršljo goro, se gotovo vsaj za hip ustavijo pri dobrem župniku na Selah.

Tudi Meško ima rad Slovenjgradec. Po smrti g. Čizka je že skoraj privolil, da postane mestni župnik, pa se je le zbal slovesa od drage cerkvice, vasi in faranov na Selah in ostal.

V Meškovi delavni sobi visi na častnem mestu diploma častnega meščanstva slovenjgraškega, res lepo delo mojstra M. Gasparija. Vsakemu obiskovalcu jo Meško pokaže, ker ima rad Slovenjgradec in svoje prijatelje v mestu.

Dragi častni naš meščan! Dolgo ostani še tako čil in tvoje mojstrsko pero naj še mnogo napiše!

Bolnišnica za tuberkulozne

Prvi spomenik viteškemu kralju Zedinitelju

Narodna protituberkulozna liga v Ljubljani je na svoji seji dne 23. okt. 1934 razpravljala o tem, kako bi se za današnji čas najprimerneje in skladno težnjam velikega pokojnika počastil spomin kralja Aleksandra I. Zedinitelja. V skrajno težkih socialnih in zdravstvenih razmerah, v katerih živimo, bi bil brez dvoma najlepši spomenik, ki ga more postaviti Slovenija, ta, da se vsa javnost (banovna, občinska itd.), vsa društva, vse korporacije in posamezniki združijo v delu, da se zgradi

bolnišnica za tuberkulozne bolnike.

Prepričani, da lepšega spomenika ne bi mogli postaviti kralju, ki je vedno imel odprte roke za trpine v nadlogi in boleznih, pozivamo vso našo javnost, da se pridruži akciji, ki jo bo pričela liga za postavitev tega spo-

menika. Humanitarno-zdravstvena ustanova, ki je danes naša največja potreba, bodi prvi spomenik pokojnemu kralju, ki naj ga postavi vsa združena Slovenija. V ugodnejših gospodarskih in socialnih časih bomo pozneje še vedno dobili možnosti in prilike tudi za postavitev spomenika na javnih trgih ali ulicah.

Narodna protituberkulozna liga bo na svojem običnem zboru 18. novembra 1934 izvolila poseben odbor, ki bo vodil akcijo za postavitev takega plemenitega spomenika našemu dobremu pokojnemu kralju Aleksandru I. Prosimo vso našo plemenito javnost, da se akciji lige pridruži.

Narod. protituberkulozna liga v Ljubljani.

Predsednik: dr. Jože Bohinjec s. r.

Tajnik: dr. Franc Debevec s. r.

Na Muti strada 500 ljudi

Muta, 25. oktobra.

Muta v Dravski dolini je staro industrijsko središče. Tovarna železa je dajala 150 do 200 delavcem zaslužka dolgo vrsto let. Od tovarne je živela tudi vsa okolica, cvetele so kmetije in trgovina. Zadnja leta pa vlada na Muti črna beda. Tovarna je delala včasih s polnim, včasih s skrajnim obratom, dokler ni pred šestimi meseci ves obrat zastal. Ne radi pomanjkanja naročil. Dela bi imela tovarna dovolj. Vile, lopate, krampi in slični predmeti, ki jih izdeluje, uživajo povsod najboljše sloves in še danes bi lahko obrat v polnem obsegu delal. Vzrok zastanka je čisto drugi. Sicer pa je glavno, da je prišlo 150 delavcev, samih družinskih očetov, ob zaslužek. Že pol leta živitarijo s svojimi družinami. V Muti dobesedno strada 500 ljudi. Srečni so še oni, ki imajo malo zemlje, na kateri so si letos pridelali kak krompir in podobno. Mnogo je pa takih, ki so bili navezani samo na svoje roke in tem je najhujše. Od podpor, ki se danes brezposelnim delajo, ni mogoče ne živeti ne umreti.

Zarek upanja v to nepopisno bedo je posegel sedaj. Včeraj se je vršila na Muti anketa, kateri je predsedoval okrajni podnačelnik iz Prevalj. Navzočeni so bili še ravnatelj borze dela Golouh iz Maribora, Kopač za Delavsko zbornico, tajnik organizacije kovinarjev Leskovšek, ravnatelj tovarne inž.

ljalo že 22. marca 1933 in oba obtožena oprostiljo z utemeljitvijo, da bi bil samo Franič kriv, ta pa dejanja ni storil namenoma, zato je vsa zadeva zastarana. Kasacija je to sodbo razveljavila in odredila novo razpravo. Franič je ponovno izjavil, da je rabil orožje v uradnem svojstvu in da je bil v to prisiljen. Tudi Lončarevič je zanimal vsako krivdo. Priče so sicer obremenjevali obtožena, vendar ju je sodišče ponovno oprostiljo z utemeljitvijo, da so priče interesirane pri tem in so različno izpovedale, medtem ko sta oba obtožena izpovedala enako. Čurčič jima je grozil in prijel za samokres, kmetje so jima tudi grozili s sekirami. Obtožena sta bila v službi na meji in sta ravnala po službenih predpisih. Gre pa tudi za opravičen silobran. Državni tožilec je prijavil revizijo, vendar je sodišče oba obtožena takoj izpustila na svobodo.

Zapleten proces iz l. 1920

Krvava bitka s tihotapci - Obtožena finančna stražnika oproščena

Iz Sombora poročajo: Tukajšnje okrožno sodišče je vnovič obravnavalo zapleten slučaj, ki se je odigral leta 1920 na madžarski meji pri občini Vemend blizu Pečuha, ko je bilo to ozemlje še zasedeno po jugoslovanski armadi. Obtožena sta bila vpokojena finančna stražnika Vincenc Franič in Karel Lončarevič, da sta 17. marca 1920 ob 11 ponoči pred vasio Vemend brez svarila začela streljati v skupino tihotapev-kmetov in orožniškega stražmojstra Dragišo Čurčiča, ki ju je zaradi streljanja pozval na odgovornost, ustrelila v trebuh, da je takoj izdihnil, vaska sodnika pa ranila v stegno.

Franič je takoj pobegnil v inozemstvo in se šele po 11 letih vrnil v domovino. V Zagrebu ga je neki tajni policist spoznal in aretiriral. Kmalu nato so prijeli tudi Lončareviča in ga postavili pred sodišče. Somborsko okrožno sodišče je o tem slučaju razprav-

Serravallo

KINA VINO Z ŽELEZOM

vzbuja izborni tek, krepi živce, izboljšuje tri ter se od zdravniških avtoritet zelo priporoča REKONVALESCENTOM IN SLABOKRVNIM. — Izvstven okus. Več kot 10.000 zdravniških priznanj! Dohl se v vseh lekarnah po sledečih cenah: enolitrska steklenica Din 77 —, polilitrska steklenica Din 45 —, četrtlitrska steklenica Din 32 —.

Reg. S. br. 3290 od 21. 11. 1933.

Lojze Dular - 60 letnik

Šestdesetletnico svojega rojstva praznuje mož, ki je po svojem kremenitem in poštem značaju in človekoljubju tip prave slovenske duše. Miren, skromen in prežet ljubezni do domovine ter svojega naroda, se politično ni udeleževal, marveč je živel samo za svojo rodino in v težnji pomagati svojemu sočloveku. Gospod Lojze Dular je eden tistih mož, ki ni znal sovražiti in tudi menda nima nobenega sovražnika. Od nekdanj je bil globoko veren.

Rodil se je v Jurka vasi pri Novem mestu kot sin kmetijskih staršev. Poslali so ga v šolo. Izbral si je poklice pri okrajnem rudarskem uradu, oženil se z Marijo Demšarjevo, ki ga zvesto spremlja že 35 let, in vzgojil štiri sinove. Sedaj je upravnik Glavne bratovske skladišnice v Ljubljani. Njegov blagi značaj je dobro poznan med rudarji.

Gospod Lojze Dular je v svojem življenju mnogo pretrpel zlasti radi težkih boleznih v njegovi srčno ljubljani rodini, zato pa je ostal kremenit, izklesan značaj. Največje veselje mu je njegov vrtiček. Naj bi mu dobri Bog naklonil še mnogo srečnih let v krogu njegove družine.

Proces Vzajemne pomoči

Ljubljana, 26. oktobra.

Mnogi oškodovanci Vzajemne pomoči, ki so svoje terjatve prijavili konkurzni masi in ki jim jih je konkurzno sodišče likvidiralo deloma ali v polnem znesku, so pričakovali, da jim bo likvidirani znesek v kratkem izplačan, kar pa ni mogoče, kajti poprej je treba urediti še vse sporne in druge zadeve ter izterjati dolžnike. Prvotno so računali, da bo razdelitev konkurzne gotovine že letos jeseni, toda pojavile so se velike ovire, kajti pri ljubljanskem sodišču teče več pravnih zahtev in prav visoke zneske. Nekateri procesi so bili v I. instanci že končani ter se spisi nahajajo že pri II. instanci, nekateri pa so še viseči pri prvem sodišču. Mnogi tožniki bodo pač svoje zadeve gnali do zadnje instance in se bo razdelitev konkurzne mase precej zavlekla.

Kakor znano, je kazenska preiskava proti odgovornim činiteljem in članom odbora Vzajemne pomoči bila že pred meseci končana. Spise je preiskovalni sodnik predložil državnemu tožilstvu. Državni tožilec je obsežen akt proučil ter sedaj sestavlja obtožnico, ki bo zelo obširna. Obtožnica bo sestavljena tako okoli decembra. Glavna obravnava pa se bo pač vršila tja spomladi. Proces, kakor sodijo, bo trajal več tednov.

Požigi v Ločici pri Polzeli

Polzela, 24. oktobra.

Minul je šele dober mesec, odkar je drugič gorelo pri Pircu p. d. Pavlincu v Ločici, nedavno prej pa pri Vašlu. Že radi teh treh požarov v Ločici so se okoličani začeli razburjati in so bili prepričani, da mora biti v bližini zločina roka, ki je zanetila požare. Sinoči okrog 10 pa je zopet začelo goreti v Posedelovem gosposkarskem poslopju. K sreči so se prav tistokrat, ko se je užgalo, peljali mimo splavarji, ki so zbudili ljudi in jim pomagali reševati živino. Na kraj požara so takoj pripeljali tri motorne brizgalne, ki so kmalu pogasile ogenj.

Razburjenje po četrtem požaru je sedaj še večje, si že nobeden ne upa iti mirno k počitku, dokler se ne bo orožnikom posrečilo izslediti, kako so nastali požari. Pred par lti je bilo mnogo požarov v Ojstrski vasi, očitno je sedaj požigalec prenesel svoje »delovanje« v Ločico.

— Ko se začne cevi poapnjevati, deluje uporaba naravne »Frauz Josefove« grenčice na redno izpraznjenje črveva in zmanjša naval krvi

Pregled in zaključek zdraviliške sezone

Banovinsko zdravilišče Rogaška Slatina je zavoljo svojega mednarodnega značaja dolžno, da vsako leto ob sklepu sezone poda širši javnosti poročilo o poteku in prometu sezone. Letos moremo v sezonsko dobo šteti šest mesecev; izmed katerih so bili z ozirom na obisk gostov najmočnejši mesec maj, julij in avgust, mesec junij je bil razmeroma mnogo slabši kot september in oktober je bil, čeprav vztrajen, vendar že celo šibek. Po narodnosti bi poleg Srbov, Hrvatov in Slovencev, kar zadeva številčnost, razvrstili goste v sledečem redu: Nemci, Madžari, Francozi, Čehi, Poljaki, Rusi, Italijani, Spanci, Bolgari in drugi, katerih število ne pride v poštev. Uspeh zdravljenja je bil pri nekaterih gostih naravnost očividni, kar spričuje objavljene pismene in ustne pohvale in zahvale. Zadovoljstvo gostov je v veliki meri zrastle ob novem plavalnem kopališču, ob slikovitem preurejenem parku kakor tudi v moderniziranem ljubljanskem domu. Ako mislite na korist in zabavo, morate k temu prišteti še vse: po »Putniku« oskrbljene posrečne izlete, dalje po Kinu prirejene predstave, po domačih in drugih društvih v zdraviliški dvorani lepo uspele telovadne, igralske, govorniške in pevске nastope in nazadnje, pa ne kakor zadnje, je treba z vsem priznanjem omeniti koncerte ljubljanskega opernega orkestra pod vodstvom kapelnika Antona Neffata; pozabiti ne smete tudi koncerta »Glasbene Matice« iz Maribora.

Rogaška Slatina je zavoljo posebnih časovnih prilik dosegla letos rekord svojih svečanih prireditev. Tri teh svečanosti so krajevnega in tri izmed njih so splošnega značaja. Blagoslov Gasilskega doma, Slatinskega strelišča in plavalnega kopališča se je izvršil ob velikem številu vdeležencev; prvi tudi ob navzočnosti bana dr. Draga Marušiča in škofovega zastopnika stolnega dekana dr. Čukale. Troje drugih svečanost je razodevalo sicer slovesno obliko ali žalostno obličje. To so bile tri žalne slovesnosti. Prva:

Bulčeva komemoracija v kapeli in Zdraviliškem domu; druga in tretja žalna svečanost je bila posvečena spominu viteškega kralja Zedinitelja, ki je s svojim junakiškim življenjem, pa še bolj s svojo mučeniško smrtjo zedinil vse duhove v ljubezni do Jugoslavije in kateremu dolguje Rogaška Slatina posebno vdan spomin, ker jo je kot nekdanji zdraviliški gost imenoval »biser Jugoslavije«.

Vse te in take prilike in prireditve so storile, da je zdravilišče in letovišče ponovno zbralo v svojih prostorih številne množice iz bližnjih in daljnih krajev ter jim podalo marsikatero važno življenjsko pobudo in smernico. Ako pri tem gmetni uspeh ni bil vselej zadovoljiv, je bil vendar moralni vzpodbuden in razveseljiv. Tako je Rogaška Slatina tudi v tekočem letu pokazala pred domačim in tujim svetom, da razumeva in upošteva duh časa in da na svoj način tudi prispeva k ozdravljenju socialnih in k okrepitvi kulturnih zadev v deželi in državi.

★

Namesto grozdja - volčje češnje

Na Mosor-planini v Dalmaciji se je pripetil redek slučaj, ki bi kmalu imel za posledico strahovito tragedijo, ki pa tudi sedaj še ni izključena. 14 letna Marija Vladović in 13 letna Roza Vladović iz vasi Kotlenice sta šli zgodaj jutraj za živino na Mosor. Naleteli sta na neke grozde z črnimi jagodami. Mislili sta, da je to grozdje in sta pričeli trgati jagode in jesti. Nekaj grozdov in sta shranili v košarico in se nato podale domov. Tam sta jagode ponudili 63 letni Luciji Vladović, ki jih je tudi zavžila. Te jagode so bile volčje češnje in je ta strup znan v medicini pod imenom »Bella dona«. Okulisti ga vporabljajo za širjenje zenice. Deklica mo se kmalu začele širiti zenice in začeli sta fantazirati. Tudi starka je kmalu začutila bolečine v glavi in posebno v očeh. Deklici so prepeljali v splitsko bolnišnico, kjer nimajo dosti upanja, da ju ohranijo pri življenju. Starka je ostala v domači oskrbi in njeno stanje ni nevarno.

Vlak povozil župnika

Dalmatinski župnik don Bone Doneli, starček 76 let, je prišel iz Makarske, kjer je zadnja leta živel v pokopju, na obisk k svojemu nečaku v Vitez-Hankumpanijo. Sel se je sprehajati ob železniški progi. Hodil je čisto blizu tračnic. Ker je bil čisto gluhi, ni slišal vlaka, ki je prihajal za njim. Naenkrat ga je udarila lokomotiva na ramena in ga vrgla daleč na nasip. Ubogega starčka so prenesli k njegovemu nečaku, kjer je kmalu izdihnil. Pokoj-

ni župnik Doneli je bil vzoren duhovnik. Skromen v vsem svojem življenju, ni veliko posegal v javnost. Bil je pravi domoljub. Za časa političnih bojev proti italijansko-avtonomistom v Dalmaciji je stal odločno na strani narodnih voditeljev. Mnogo je sodeloval pri katoliških listih, katere je izdatno podpiral. Bil je med prvimi, ki so ustanovili in gmojno podprli »Katoliški dnevnik«. Blag mu spomin!

Kaj pravite?

Časopisni oglasi so za nas navadne ljudi precej dolgočasna zadeva. Za trgovce ali pa za ljudi, ki bi se radi iznebili kakšne stare postelje ali predrgnjene žimnice, ne rečem; tudi brezposelni se etasih ozro na zadnjo ali predzadnjo časopisno stran, toda za navadne ljudi, kakor rečeno, vse to nima posebnega pomena.

Tampalam se pa le najde tudi v oglasih kakšna drobšina, ki je vredna omembe, ker prav žarko osvetljuje marsikaj, kar bi ostalo svetu sicer prikrito. Zlasti gospodarstvo, javna morala in tako naprej, se kažejo v oglasnem oddelku pri nekaterih časopisih v precej drugačni luči, kakor v drugih časopisnih oddelkih.

Mojo posebno pozornost pa je vzbudil te dni oglas, ki ga je objavil »glavni dnevnik dravske banovine«. Ta oglas ulegel zanimati že koga drugega, če že ne vsega visoko cenjenega ljubljanskega občinstva. Glasi se:

»Gospod, ne po svoji krivdi razstavljen, ... išče (žensko).«

Gospod urednik, ali poznate mogoče vi v Ljubljani kakšnega »razstavljenega« gospoda? Kolikor jaz vem, se hodi po večer razstavljen pred pošto razni mlečniki — lauter Grünzeug — toda ti ne prihajajo v poštev, ker če človek komaj spravi skupaj za pol hrenovke, vendar ne bo nosil svojih barih par za drage oglase, kaj ne?

Z »grüncojgom« torej ni nič; treba je bilo torej iskati drugod. Mislil sem in mislim, pa sem se spomnil navsezadnje na tiste moške, ki jih imajo kjoli razstavljeni v svojih razložbah — ti so res »razstavljeni«. Samo to mi zopet ni šlo v glavo, kaj naj tisti leseni stori z ženskami? Ali pa ima Ljubljana poleg drugih tudi to posebnost? Kdo ve?

Jaz poznam zapostavljene gospode, predpostavljene ali pa samo postavljene, le zastavljenih ne poznam, ker jih v zastavljalnici nimajo kam dati, in menda zanje tudi nič ne dajo, in pa razstavljenih ne. Nekje pa le morajo biti, sicer ne bi strašili po oglasnih oddelkih.

Kaj pravite, g. urednik, na tako ljubljansko senzacijo?

»Razstavljenemu« gospodu pa želim najlepšo nagrado v obliki norega domačega »linterne«. Mogoče ga bo ta naučil — slovenščine.

Koledar

Sobota, 27. oktobra: Fromencij, škof; Antonija devica.

Novi grobovi

† Šmartno ob Paki. V četrtek jutraj je na svojem posestvu v Slatinah nenadoma umrl g. Klančnik Franc. Pokojni je bil soustanovitelj tukajšnje Hranilnice in posojilnice, od začetka, to je od leta 1899, njen odbornik in sedaj več let njen načelnik. Mnogo let se je udeleževal kot občinski svetovalec in odbornik občine Šmartno ob Paki, bil načelnik kraj. šolskega sveta, cerkveni ključar itd. Blagi mož je bil vedno na mestu, kjer je bilo treba delati, kot prava slovenska katoliška korenina. Naj v miru počiva! Zalujočim naše sožalje!

Osebnosti

— V zrakoplovstvo so odrejeni na lastno prošnjo in sicer na začasno poskusno službovanje pehotni podporočniki Dinko Večina, Vladimir Obad, Milo Špadijer, Vladimir Gaberec in od 40. pešpolka Ivan Stožekovič.

— Inženjersko podčastniško šolo so dovršili naslednji gojenci inženjerski podnadredniki in sicer z odličnim uspehom Juro Gasparič, s prav dobrim uspehom Albin Dušak, Božo A. in Božo M. Pleštin, Florijan Skupnjak, Franc Karner, Ivan Klemen in Konrad Plavčak ter z dobrim uspehom Tit Grčar, Franc Debelak, Aleksander Hibernik, Ivan Boras, Maks Dremel, Slavko Hafner, Edvard Dobrinčič in Bruno Žnidar.

— Pri težkočah v želodcu, gorečici, zmanjšani slasti do jedi, zaprtju črevesa, pritisku na jetra, tesnobnih pojavih, tresenju udov, zaspanosti, povzroči časa naravne »Franz-Josef« grenčice točno pozivljenje v zaostali prebavi. Zdravniška sporočila iz tropičnih dežel hvalijo »Franz-Josef« vodo kot važno pomožno sredstvo proti grizi in obolenju želodca, ki nastopata v družbi mrzlice

Ostale vesti

— Dvorni maršalat je izdal akad. slikarju g. Božidarju Jakcu dovoljenje za izdajo umetniških reprodukcij portreta Nj. Vel. kralja Petra II. Državni in samoupravni uradi, občine, šolska vodstva in trgovci se opozarjajo, da izidejo reprodukcije v par dneh v bakrotisku, in sicer v velikem formatu 70x50 cm po 75 Din in v manjšem 25x35 cm po 15 Din. Del čistega dobrička je namenjen za umetniški fond. Opozarjamo, da se slike naročajo pri kulturnem oddelku mestne občine v Ljubljani.

— Mohorjeve knjige se bodo zaradi najnovejših dogodkov za nekaj dni zakesnile. Razpošiljati jih bodo začeli 12. nov. Letos pride na vrsto najprej ljubljanska škofija, nato lavantinska, drugi kraji pa pridejo vmes. Ko bodo knjige prispele, bo povsod v cerkvi oznanjeno, kdaj jih udje dobe.

— Diplomatski konzularni pripravnik. Ministrstvo zunanjih zadev je razpisalo konkurz za diplomatsko konzularne pripravnike. Razpisanih je 8 mest. Zadevni razglas je affiširan na dekanatski deski pravne fakultete v Ljubljani. Mesta so razpisana v 226. števil. Službenih Novin z dne 1. okt. 1934.

— Igra narave. Okolica Primškega pri Litiji je znana po svojem izvrstnem sadju, kar se je lahko videlo posebno na sadni razstavi v Velikem Gabru. Pred kratkim pa sem se ogledal pri g. Katalicu na Oteči vrhu (fara št. Vid). Slive in jablane so v cvetju kakor erodi najlepše pomladi. Jesen

je bila v začetku precej topla in tudi sedaj po zadnjem snegu se je vreme precej zboljšalo. — G. P.

— Zaradi noža sedem mesecev strogega zapora. Pred ljubljanskim malim senatom je bila včeraj že tretja glavna obravnava proti tovarniškemu delavcu Janezu Jekliču z Javornika, ki je bil naposled obojen na sedem mesecev strogega zapora zaradi hude telesne poškodbe, ker je 19. aprila letos zunaj neke gostilne na Javorniku dvakrat sunil z nožem Danijela Pesjaka, prvič v glavo, drugič v prsa tako globoko, da je rani pljuča ter je bila rana smrtonosna. Poškodovanec ima plačati 1100 Din za bolečine in zgubo zaslužka. Obtoženec se je zagovarjal s silobranom in da je sunil Pesjaka v omotičnem stanju, kajti poprej je njega Pesjak udaril po glavi in je bil ves zmešan, tako, da ni vedel, kaj dela in se sploh ne spominja, da je imel nož v rokah.

Ako občutite, da Vaše moči popuščajo,

tedaj pijte redno znamenito Rogaško slatino »Tempel« vrelca.

Pridite za črna jesenske sezone (do konca oktobra) v Rogaško Slatino! Popolna 20 dnevna oskrba 1200 odn. 1000 Din.

— Odprte planinske koče. Koča na Veliki Planini je stalno oskrbovana ter dobro založena. Dom na Kravcu je zelo prijetna izletna točka za enodnevno turo iz Kamnika. Pecenj nedeljski oddih si more človek privoščiti v Domu v Kamniški Bistrici. Dom na Mrzlici je stalno odprt. Roblekov dom na Begunjščici je tudi še sedaj oskrbovan ob nedeljah. Valvazorjeva koča je stalno oskrbovana. Stalno odprte so planinske postojanke v Logarski dolini. Mozirska koča je znana izletna točka Savinjanov. Vedno vabljive pa so postojanke ob Bohinjskem jezeru, kjer vabita Sv. Janez in Zlatorog na nedeljski počitek.

— Prehod čez mostič čez Savo pri Mednem je brezplačen za člane SPD za dobo desetih let, to je do 15. oktobra 1944. Pokazati je treba člansko izkaznico.

— Lažni dijak prijet zaradi tatvine. Zagrebška policija je te dni prišla 21-letnega Josipa Vimra, ki je hodil po Zagrebu ter navidez iskal stanovanja. Na več krajih si je ogledal ponudne mu sobe in pri tem kradel. S tem, da se je izdal za dijaka, je napravil dijakom prav slabo uslugo, končno pa so ga le izsledili in ga je policija že izročila sodišču.

— Strela v oktobru. Na nekem travniku v bližini Šibenika v Dalmaciji je te dni pasla svojo čredo pastirica Luca Budrak. Kar naenkrat se je zoblato č. nevihti. Iz temnih oblakov je svignila strela in na mestu ubila nesrečno pastirico.

— Luč z gora — iz življenja mladega fanta. Po Fr. Weiserju poslovenil Joža Jagodic. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1932, str. 131. Cena broš. knjigi je Din 15, vezani Din 22. — Zlata knjiga, ki bi morala priti v roke res prav slehernemu mlademu fantu — pa najsi bo še gimnazijec ali akademik. Samo, kdor je sam preživel dijaška leta, bo vedel, kolikšnim nevarnostim in patem so izpostavljeni mlada, neizkušena, nepokvarjena srca in kako ravno v teh letih potrebujejo poštenega prijatelja in trdne opore. In prav takale knjiga je dozorevajočemu dijaku najboljši prijatelj in najtrdnjša opora. Vsa zgodba se razvija naravno in živahno, brez dolgozgovnih moraliziranj in vaviljevih pobožnostov — zato bo mladina to knjigo prebrala v duhu in z največjim zanimanjem. Naj bi ne bilo očeta ali matere, ki ima sina ali hčerko v šolah, da bi mu ne dala v roke te zlate knjige.

— Pri slabosti je naravna »Franz Josefova« voda prijetno učinkujoče domače zdravilo, ki znatno zmanjšuje telesne nadloge, ker se izkaže že v malih količinah koristno

Kulturni obzornik

Der grosse Herder

Nachschlagewerk für Wissen und Leben. Freiburg im Breisgau. 1931—1933.

V povojnem času so izšli veliki nemški poučni slovarji z nešteti ilustracijami in novih izdajah. Med njimi spada za nas katoličane v prvo vrsto: Veliki Herder, ki je začel izhajati 1. 1931 v četrtili popolnoma nanovo predelani izdaji. Imel bo 13 knjig, t. j. 12 zvezkov in geografski atlas s statistiko vsega sveta. Dosedaj je izšlo 8 zvezkov in zemljepisni atlas. Zares ogromen je moral biti ves aparat, ki je tako delo ustvaril.

Nova izdaja je napravila presenetljiv napredek v obsegu, tehniki in praktični vsebini. Skoro vsako mesto, vsaka pomembnejša oseba, novodobni izum itd. ima svojo mično značilno sliko. V vsakem krog 1600 polstrani obsegajočem delu se nahaja kakih 1500 slik. Vsi predmeti, ki so po abecedni razvrščeni v leksikonu, so nanovo, časovnemu razvoju primerno obdelani. Tako se lahko zasleduje med tretjo in četrto izdajo napredek v vseh znanstvenih strokah, v gospodarstvu, industriji in umetnosti.

Velik korak naprej je napravil »Der grosse Herder« s tem, da je začel vpletati v posamezne zvezke zanimive, časa primerne članke (Rahmenartikel). Dosedaj je izšlo v 8 zvezkih nad 290 takih člankov, ki posegajo globoko v področnosti praktičnega novodobnega življenja. V tem veleslovarju ne najdemo samo najnovejših informativnih podatkov za vse znanstvene stroke, ampak tudi važne smernice za versko, gospodarsko, telesno in državno-znanstveno vzgojo dosledno na podlagi katoliškega naziranja. Kdor se hoče natančneje s kakim vprašanjem baviti, najde ob koncu obravnavanega predmeta najvažnejša literarna dela. Tako je s tem slovarjem zbrano svetovno slovarstvo za vse znanstvene panoge.

S hvalevredno skrbnostjo je izdelanih na finem papirju 263 prilog z raznimi načrti, slikami iz na-

Danes otvarjamo v Ljubljani na Aleksandrovi cesti 7

trgovino z vsemi sportnimi potrebščinami in lastno delavnico.

Ljubljana oblači Bosno za purane

Ljubljana, 26. oktobra.

V pozni jeseni smo in eden zunanjih znakov na jesenskih ulicah, ki smo jih v povojni dobi že vajeni, so jate puranov in gos, ki jih ženejo številni Bosanci ter barantajo po hišah za staro obleko, čevlje, nekaj jih pa tudi prodajo, nekaj stare obleke pa kupijo. Ti Bosanci so prav prebrskani kupčevalci. Barantati znajo celo boljše kakor najbolj navihani konjski mešetar. Ne vzamejo kar vsake obleke in gospodinja, ki si želi primerne purane ali gos, mora Bosancu naložiti že precejšen kup obleke. Bosanci po navadi ne gledajo na to, kakšne barve je obleka in kako je krojena, tudi nič ne de, ako je malo zakrpana, toda preveč oguljena ne sme biti, tako, da jo morejo njihovi ožji rojaki v Bosni, katerim obleko prodajo, dalj časa nositi.

Eden teh Bosancev je pravil: »Pri naši kupčiji se ne zaslužijo dosti. Saj priznam, da dobim v Bosni, zlasti v Posavini gosi in purane po nizki ceni, po taki, kakor si v Sloveniji niti misliti ne morete, in res je, da z neko spretnostjo tudi skupim precejšen kup obleke za mojo perjad, toda prevoz, vožnja, to požre mnogo. Navadno se nas zbere več kupčevalcev, najamemo živinski vagon, vanj naložimo perutnine, kolikor je gre notri, nato pa hajdi v Slovenijo, najraje v Ljubljano. Saj vemo, da tudi Slovenci niste bogati, tako revni pa, kakor naši kmetje v Bosni, še oddaleč ne. Obleka, ki jo ljubljanski človek že zavže kot neuporabno, ker je preveč oguljena ali zakrpana in s katero se noče več pokazati na cesti, ta pride za bosanskega kmetiča in njegovo družino kar prav, ker si boljše ne more kupiti.«

»In kakšne vrste obleke vam ljubljanci najbolj ponujajo?«

»Čudili se boste: frake, smokinge, žakete in

podobno slavnostno obleko, vse seveda oguljeno in za slovesne prilike pri vas neuporabno. Ta obleka bi bila zelo prav, toda naši kmetje se frakov najbolj branjajo, čeprav so še razmeroma najbolj ohranjeni. Seveda se vidi tudi po bosenskih planinah sem in tja ovčjeja pastirja, ki skače za čredo ovac in ko bolj natančno pogledate njegovo suknjo, vidite, da je to bivši smoking, ki je krasil pred časom kdo ve katerega slovenskega gospoda. Zato pa se je enkrat zanj pošteno najedel gosje penček.«

»Pa se kriza tudi pri vas kaj pozna?«

»Seveda se pozna. Večina oguljene obleke, ki jo dobimo, je po navadi že obrnjena in jo zato težje popravimo. V Bosni ima vsak razpečevalec obleke nekako majhno delavnico, v kateri ena ali več žensk krpa prinešeno obleko iz Slovenije, jo opere in zlika, tako, da vsaj nekoliko popravimo njeno zunanjsčino in jo lažje razpečemo. Veliko popravilvanje je v Bosni za klobuki. Bosanec brez pokrivala ni mogoč. Muslimani pri nas povprašujejo po fesi, pravoslavni kmetje pa močno po šajkah. Teh pokrival v Sloveniji seveda ne dobimo. Dosti nas ljudje povprašujejo tudi po obutvi, manj po perilu. Pri nas v Bosni se mnogo perila napravi kar doma. Časi so se poslabšali v toliko, da tudi Slovenci dalj časa nosite obleko in ne dobivamo več tako lepih kosov kakor prej. To pa se za nas na drugi strani izravna s tem, da je perutnina tudi padla v ceni. Toda naši kmetje nimajo denarja in navadno moramo obleko v Bosni razpečati na ta način, da prejemamo zanjo perutnino. V Bosni torej barantamo nasprotno kakor pa v Sloveniji. Moram pa reči, da je Slovenija na ta način oblekla že lep del Bosne.«

Pognal je svojo čredo perutnine v sosednjo ulico, naprej po kupčiji.

KAVARNA

NEBOTIČNIK DNEVNO POPOLDANSKI IN VECERNI KONCERT

Univerza kralja Aleksandra I. počasti spomin blagopokojnega svojega visokega ustanovitelja in začetnika danes ob 10 dopoldne v tukajšnji stolnici z žalnim cerkvenim opravilom, ki ga bo celebriral gospod prorektor univerze dr. Matija Slavič. Na to žalno svečanost se vabijo vsi gospodje profesorji in docente ter slušatelji in slušateljice univerze. — Rektorat.

Sv. maša za izletnike in turiste bo jutri v kapeli Vzajemne zavarovalnice ob pol sedmih zjutraj.

Družba sv. Elizabete sporoča, da bodo članice ljubljanskih konferenc prodajale od 27. okt. do 2. nov. nagrobne svečice v korist ljubljanskim revežem, in prosijo cenjeno občinstvo, da se blagovolji pri nakupu ozirati na dobrodelni namen te akcije.

Za spomenik blagopokojnemu kralju Aleksandru I. so izročili predsedstvu mestne občine ljubljanske: Knjigoveški mojster G. Herman Zupan, Mestni trg št. 9, 250 Din, Zveza organizacij mestnih uslužbencev v Ljubljani 1000 Din. Predsedstvo mestne občine se plemenitim darovalcem najpričrnejše zahvaljuje. Vsa nabrana sredstva se zbirajo v poseben fond, ki ga bo predsedstvo izročilo odboru za postavitev spomenika.

Samarjanski tečaj (nižji). Pododbora Rdečega križa v Ljubljani se bo v kratkem pričel.

ravoslovja, medicine, etnologije, iz cerkvene in svetne umetnosti. Veliki Herder je nekaka velepanorama vsega novodobnega sveta v živih umetniških slikah, ki olajšajo in pospešujejo študiranje raznih vprašanj na prijeten način.

Nekaj originalnega pri Velikem Herderju je zemljepisni in gospodarski atlas v posebnem zvezku, v katerem lahko razlikujemo tri dele: V prvem delu je atlas s 160 zemljevidi vseh delov sveta in 65 gospodarskih preglednih kart. V drugem delu je na 143 straneh abecedni pregled imen vseh važnejših krajev na zemlji s posebno označbo, da dotični kraj hitro najdemo na zemljevidu. Tretji del: »Die Welt in Mass und Zahl« na 198 straneh vsebuje zemljepisno, gospodarsko, državnoznanstveno in cerkveno statistiko vseh držav sveta.

Ta veleslovar bo tedaj kot kašipot za vsestransko izobrazbo tudi za Slovence velika pridobitev.

Denar, ki se izda za tako delo, se žrtvuje za kulturne napredek vseh, ki se poslužujejo Velikega Herderja, ki dela katoličanom veliko čast v novodobni književnosti.

★

Za misijonske proslave priporočamo igro »Tri modrosti starega Wanga«, napisal slavni francoski katoliški dramatik H. Ghéon. Igra ima same moške vloge (8 vlog, zraven učenci in ljudstvo). Igra se naroča za ceno 8 Din pri Založbi ljudskih iger v Kranju.

Alojz Dempf: Demokracija a strana v katolicizmu. Bratislava 1934. Str. 43. Slovaški katoliški semijonar je prišel izdati zbirko Demokracija in stranka. Demokracija je pol tisočletja starejša od katolicizma. Po tej uvodni ugotovitvi pisec, univerzitetni profesor v Bonnu, razpravlja o odnosu katolicizma do nje. Od začetka, ko je nastopal kot kraljevstvo božje, preko srednjega veka (De civitate Dei, Regimen mixtum) do novega veka pred francosko revolucijo in po njej. In do najnovejše dobe, ko se je katolicizem začel umikati iz aktivno političnega življenja v versko-naravno delovanje. To pa pred nekrščanskim geslom »politique d'abord«. Zelo zanimiva knjiga. Z zanimanjem pričakujemo nadaljnjih zvezkov.

Prijave se sprejemajo v pisarni Rdečega križa, Delavska zbornica (vhod s Copove ceste) do 5. nov. Vpisnina 10 Din, tečaj je brezplačen.

Kupčija s patriotizmom. Tudi v Ljubljani so se pojavili prodajalci raznih slik, ki so jih prodajali za neprimerno velik denar. Slike niso bile najboljše, zato je prav storila naša policija, da se je začela zanimati zanje in da je prodajo slik dvomljivo umetniške vrednosti tudi prepovedala. Kot znano, je treba imeti za izdajo in razpečevanje slik članov kraljevske rodbine najvišje dovoljenje, ki ga pa naši prodajalci nimajo.

Megleno vreme. Po zadnjem snegu je nastopilo prav lepo solčno vreme. V četrtek in petek pa je zalila vso ljubljansko okolico daleč naokrog gosta megla in je barjanska ravan spremenjena v pravcato megleno jezero. Z višjih hribov in krajev živjajo prijatelji narave najlepši pogled na to jezero. Dne 23. oktobra je barometer padel na 766 mm, nato se je začel dvigati, nakar je 24. oktobra dosegel visoko stanje 770,9 mm. Včeraj pa je barometer padel na 769 mm. Temperatura je včeraj bila zjutraj plus 4,5 C. Iz goste megle je tulin tam rosilo. V splošnem vlada brezvetrie.

Ovinek s Streliške ulice na Krekov trg, ki je delal do sedaj mnogo sitnosti avtomobilom in voznikom, so sedaj lepo zaokrožili ter uravnali cestnišče. Znano je, da so se mednarodni avtomobilisti, ki so dirkali pred meseci skozi Slovenijo, zelo pritoževali nad tem ovinkom, saj je bila tudi resna nevarnost, da se ne bi ta ali oni avtomobil v veliki naglici zaletel v Mestni dom.

Naglo zidanje. Ko je svojčas podjetje inž. Dukič zidalo svoj blok ob Gajevi ulici, smo omenjali tudi rekordno naglico, s katero so se posamezna poslopja dvigala od tal. Isto naglico je podjetje obdržalo tudi sedaj, ko gradi v bloku novo hišo, o čemer smo že poročali. V dobrem tednu so bila opravljena vsa zemeljska dela s kletmi, sedaj pa je že dograjen betonski skelet za pritličje. Sodeč po tej, za Ljubljano bolj redki naglici, je pričakovati, da podjetje res uresniči svojo namero, to je, da poslopje dogradi še pred nastopom hude zime.

Razprava o točenju prepovedane šmarnice. Pred nekajmisi sodiščem v sobi št. 28 se je v četrtek opoldne pričela zanimiva razprava proti neki gostilničarki na vzhodnem delu mesta, ki je točila pravo šmarnico, čeprav je ta prepovedana. Sodnik dr. Svet je zaslišal več prič, v prvi vrsti uslužbenca mestnega dohodarstvenega urada in policijske stražnike. Razprava, ki je podala marsikatero zanimivost, je bila preložena, da se izvedejo še novi dokazi. Gostilničarka je bila obtožena prestopka vinškega zakona.

Neroden tat. V trgovino Feliksa Urbanca na Sv. Petra cesti je te dni stopil mlajši človek, se odzval in prosil za vbogajme. Ko je mislil, da ga nihče ne opazuje, je naglo pograbil lep kos blaga, ki je ležal na pultu in bil vreden 1400 Din ter ga hitro pobasal. Toda v trgovini so tatvino takoj zaznali, prišli tatu in poklicali stražnika. Stražnik je odvedel moža na policijo. Mož je sicer na vso moč robantil po poti, toda ni mu dosti pomagalo. Na policiji so moža spoznali kot starega znanca. Bil je 35 letni Otmar Kobald, doma iz Mengša. Mož je bil zaradi podobnih stvari že večkrat kaznovan. Izročen je bil sodišču.

Površnina izbrana vina kakor tudi žganja priporoča delikatese-buffet Jane. Židovska ulica 1.

Ljutomer

Pogreb blagopokojnega kralja Aleksandra I. v Belgradu se je udeležilo okoli 35 Ljutomerčanov, zastopnikov vseh družtev. Mnogi bi se radi šli, pa tokrat niso mogli. Zato se je izrazila želja, naj bi se osnoval poseben odbor, ki bi prihodnjo pomlad organiziral posebno poklonitev Prilekov pokojnemu kralju na Topoli. Ako bi se oglasilo vsaj 500 izletnikov, bi dobili enake železniške ugodnosti. Tak izlet skozi Zagreb in Belgrad in na Topolo bi bil res zanimiv in lep. Odbor za komemoracijo bo o predlogu razmišljal in ga skušal urediti.

Mariborske vesti:

Okostnjaki - dokumenti prve slovenske fare

Maribor, 26. oktobra.

Na promenadni poti na Aleksandrovi cesti so začeli včeraj kopati kanal, v katerega bodo zabetonirali plinovod in električni kabel. Kopati so začeli pred Turadovo trgovino. V globini kakih 2 metrov so popoldne našli delavci na najdbo, ki jih je zgrozila. Iz proda se je odlučilo človeška lobanja ter se zakotalila pred noge delavca, da je s prestrašenim krikom odskočil iz rova. Nato so previdno kopali dalje, našli še več človeških kosti in kose lobanj. Nagromadili so poleg jarka zmešan kup teh kosti, na vrhu posadili dobro ohranjeno lobanjo in mariborska senzacija je bila zopet tu. Od vseh strani so drli ljudje gledat preperle okostnjake. Kostni so stare, razpadajoče; edino lobanja je še cela, pa tudi brez zob in že čisto orumenela — dokaz, da so kosti počivale že stoletja v zemlji, dokler jih ni moderni življenjski utrip mariborskega mesta vznemiril in jih spravil na beli dan. Zelo se je običajno uganjalo, od kod okostnjaki, širijo se vesti o padlih vojaki, o pokopanih usmrčenih zločincih, o žrtvah kuge itd. Stvar pa je čisto enostavna, odgovorila okostnjakov prav

običajna, da si so zanimiv dokument prve mariborske slovenske fare.

Na mestu sedanjega Martinčevega dvora se je dvigala nekdanja cerkev predmestne župnije sv. Ulrike. Postavili so jo v 14. stoletju ter je bil tu dolga stoletja sedež predmestne župnije, ki je bila izključno slovenska, kot pač vsa mariborska okolica. Cesar Jožef II. je razpustil red kapucinov, ki so imeli v Mariboru sedež na mestu sedanjega frančiškanskega samostana ter v njihov samostan premeštil minorite iz sedanje Dravske vojašnice. Minoriti so dali tudi predmestno župnijo in cerkev sv. Ulrike ni bila več sedež slovenske fare. Cerkev je bila svojočasno utrjena z obzidjem, služila je kot nekaka predtrdnja mestu. Okoli cerkve pa je bilo pokopališče in od tod sedaj okostnjaki. Obzidje so podrli že preje, cerkev pa leta 1840, ko se je predmestje začelo regulirati ter je nastajala sedanja Aleksandrova cesta.

Okostnjake so prenesli v mestni muzej. V muzejskih vitrinah bodo dobili sedaj počivališča nekdanji predniki mariborskih meščanov iz frančiškanske župnije.

Izrazi sožalja

Zdravniško društvo v Mariboru je imelo žalno zborovanje v knjižnici bolnišnice. Zdravniki so bili navzoči v zelo častnem številu. Maršalatu dvora se je odposlala brzojavka iz izrazi sožalja ob smrti viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, obenem udanosti Nj. Vel. kralju Petru II. — Žalna seja krajevnega odbora Jadranske straže v Mariboru se je vršila te dni. Predsednik je v globoko zasnovanem govoru orisal pomen blagopokojnega kralja kot politika, vojskovođe in državnika, zlasti pa kot vrhovnega župarja Jadrana in prijatelja primorskih Slovencev, nakar je ves odbor počastil spomin blagopokojnega viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja s trikratnim »Slava«. Maršalatu dvora se je odposlala sožalna brzojavka iz izrazi zvestobe Nj. Vel. kralju Petru II. — Društvo jugoslovanskih upokojencev in upokojenk je imelo žalno sejo, na kateri je predsednik dr. Kronvogel s primernim, globoko občutenim govorom otvoril tiho svečanost. Odgovorila se je Nj. kralj. Vis. knezu namestniku Pavlu v Belgrad sožalna brzojavka.

Olepševalna politika

Vprašanje olupševalne politike je za Maribor v prvi prečih komunalnih zadev morda eno najvažnejših. Dalo bi se o grehah, ki so se in ki se v tem pogledu delajo, marsikaj pisati, vendar se začnemo omejimo le na nekaj značilnosti, ki so v zvezi z končno ureditvijo Aleksandrove ceste. — Mestni svet je letos odobril znane vose za napravo nove promenade in novih pločnikov; iz Aleksandrove ceste bo dobil Maribor na pomlad svojo reprezentativno avenijo, s katero se bo lahko ponašal tudi pred drugimi mesti. Vendar pa končna regulacija ceste ne bo prej izvršena, dokler ne bo urejeno vprašanje, kaj napraviti z znanim »spomenikom neznani vojak« pred frančiškansko baziliko. Bilo je to mogoče le v Mariboru, da smo postavili nad podzemeljsko stranišče visokemu nagrobnemu spomeniku slični kapitel z evstilikami ob straneh in z velikim napisom: javno stranišče, zračna pa klopi za odpočitek! Ker zgradbe s tega prostora ni mogoče prestaviti, naj bi se vsaj zgornji nastavek odstranil ter se vse uredilo tako, da bi bilo kar najmanj vidno. — Drugo važno vprašanje je, kaj napraviti z drevedom ob promenadi. Ko so padli kostanj, se je pokazalo, da je s tem pridobil ves prostor. Velikostna stavba frančiškanske bazilike, ki je prav za prav edina harmonična reprezentativna zgradba Maribora, je prišla šele sedaj prav do veljave, ko se odpira nanjo nemoten pogled tudi od strani. Bilo bi škoda zastreti lepo sliko zopet z novim drevedom. Radi tega se v krogih strokovnjakov resno ugiba, ali ne bi kazalo urediti nove promenade brez nameravane drevede. — Načeti se bo moralo sedaj tudi vprašanje gostilniške verande; prostor pred Spatzekovo restavracijo bi bilo mogoče omejiti s tako ograjo, kakor je sedaj pred njegovo kavarno.

In končno čakajo na sekirno še vedno drevesa pred kolodvorom, ki bodo tudi morala pasti, da dobi kolodvorek rampa enotnejši izgled. Nujno bi bilo potrebno, da bi se navedena vprašanja, ki so ozko povezana z vprašanjem celotne ureditve Aleksandrove ceste, reševala sedaj, ko se vršijo tudi druga dela.

★

Maribor dobi spomenik kralja Aleksandra I. Zedinitelja. V četrtek se je vršil na mestnem magistratu sestanek, ki ga je sklical mestni načelnik dr. Lipold na podlagi sklepa izredne seje mestnega sveta. Povabljeni so bili predstavniki cerkvenih, vojaških in civilnih oblasti in nekaterih društev. Razpravljalo pa se je o postavitvi spomenika blagopokojnemu kralju Aleksandru. Sklicala se bo koncem prihodnjega tedna širša anketa na mestnem magistratu, na kateri bo izvoljen poseben odbor za postavitev spomenika.

Dva novomašnika-Amerikanca. Iz vrst frančiškove družine tukajšnjega frančiškanskega samostana sta izšla dva novomašnika, ki jima je podelil prevzvišeni knezoškof dr. Ivan Tomažič preteklo nedeljo v škofiji kapelici mašniško posvečenje. Mladi pater Leonhard Bogodin je rojen v Cikagu, njegovi starši pa so doma iz Cerklj ob Krki. Jutri bo pel v rodno kraj svojih staršev novo mašo. P. Marcel Marinšek je rojen v Clevelandu, njegovi starši pa so iz Sv. Helene pri Ljubljani. Tudi on bo prvič stopil pred oltar v nedeljo v rojstnem kraju svojih staršev.

Zadnje jagode. V izložbi trgovca Kravosa so včeraj ljudje občudovali krasne zrele vrtno jagode, ki so kljub jesenskim vetrovom in zgodnjemu snegu dozorele na vrtu gospe Jakličeve v Siudencih.

Ribe na trgu. Včerajšnji trg je bil z ribami obilo založen. Prodajali so se moli po 18, bobi po 20, sipe po 20, kalamari po 28, linje po 26, raki po 26 in karpi po 15 D.n. za kg.

Pridobitev za Maribor. Dne 1. novembra otvori lastno krojaško delavnico g. Srečko Satler, ki je končal višjo strokovno krojaško šolo na Dunaju. Svoj lokal bo imel na vogalu Tattenbachove in Kopališke ulice. Opozorjamo na današnji njegov oglas.

Umrl je v bolnišnici v starosti 52 let vpokojeni sedlar v delavnicah držav. železnice g. Blaž Maschera. Naj počiva v miru!

Lekarniško nočno službo vrši v prihodnjem tednu od 28. oktobra do 4. novembra Sirakova lekarna »Pri angelu varihu« na Aleksandrovi cesti.

Pod napadnim imenom v smrt. Včeraj smo poročali o samomoru, ki ga je izvršil prenočevalec v nekem gostišču na Koroški cesti s pomočjo zažganega oglja. V prijavo knjigo se je vpisal kot ključavničar Anton Bauer iz Konjic. Popoldne pa je policija ugotovila, da si je to ime nalašč nadel. V resnici je samomorilec bivši mariborski trgovec Otmar Bobler, star 60 let. Zadnje čase je stanoval na Frankopanski cesti.

Celje

Delovanje Glasbene Matice v pretekli sezoni. V začetku šolskega leta 1933-34 se je vpisalo 170 učencev in učenek, konec leta jih je bilo še 165. Na zavodu je poučevalo 6 učnih moči. Konec sezone je napravila Matica produkcijo svojih gojencev, kot zaključek pa večer komorne glasbe. V tem šolskem letu je tudi obhajal njen ravnatelj gospod Sanein 20-letnico svojega umetniškega delovanja in 10-letnico, kar vodi Glasbeno Matico v Celju. Iz blagajniškega poročila je razvidno, da so se stroški krili z dohodki. Proračun za tekočo sezono izkazuje 111.089 Din dolodkov in 124.880 Din izdatkov, torej primanjkljaja 13.750 Din. Po poročilu revizorjev in poročilu šolskega nadzornika je podal obširno poročilo ravnatelj g. Sanein. Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor. — Žalostno je, da se je tega obnega zboru udeležilo zelo malo število članov, kar je dokaz, da se starši, ki pošljajo svoje otroke v šolo, premalo zavedajo važnosti te institucije.

Razred otroškega vrta (zabavišča) v mestni hiši v Gaberjih bo odprt v ponedeljek, dne 5. nov. t. l. ob 9. uri.

Ljudsko vseučilišče v Celju. Dne 24. t. m. je odpadlo predavanje vseučiliškega prof. dr. Lj. Hauptmana iz Zagreba zaradi obnega žalovanja. V ponedeljek, dne 29. okt. ob 20 bo predaval min. na razp. dr. V. Kukovec iz Maribora o Slovincih leta 1914.

Krajevni odbor UVI v Celju potrebuje priče, ki so dne 25. dec. 1915 izkopal iz plazu edinega še živega Tomaža Bratuša; vsi drugi pionirji 6., 12. in 13. bataljona so bili mrtvi. Iz Nemčije (Essen) se je javil Anton Boie, ki potrjuje, da so ga on ter Ivan Mlekuš z Boveca, Josip Cimerdan iz Ljubljane in nadučitelj Ivan Muha iz Novega mesta izkopal še živega iz plazu. Bratuša je 100% invalid, živi s slepo ženo v največji bedi, ker ne more dobiti gori navedenih prič in radi tega ne dobiva invalidnine. Imenovane priče se pozivajo, da pošljejo svoje izpovedi in potrdila, da so res izkopal Bratuša živega, krajevni odboru UVI v Celju.

Ptuj

Žalna seja. V počastitev spomina blagopokojnega našega velikega kralja Aleksandra je sklicala žalna seja tudi Kmetiška hranilnica in posojilnica. Na merodajno mesto je bila poslana sožalna, oziroma udanostna brzojavka.

Smrtna kosa. V Trnovski vasi pri Sv. Boltenku v Slovenskih gorah je umrla Barbara Mohorič, stara 52 let. Pokojnica, ki je žena posestnika in bivšega župana, zapuška deset otrok, večinoma nepreskrbljenih. Naj v miru počiva!

Sv. Jurij ob juž. žel.

Plemenski sejem. Dne 3. novembra bo v Sv. Juriju plemenski sejem za bice, telice in krave, in sicer samo za interese iz rodovniških organizacij, kateri se tudi vabijo, da pridejo živino nakupovati.

Ogenj v vinskem hramu. V četrtek ob 20.30 je gorelo v vinskem hramu v Rinfiku, last posestnika Gradiča iz Podgorja pri Sv. Juriju ob j. ž. Vinski hram je popolnoma pogorel. Kako je ogenj nastal, ni znano.

Novo mesto

Avtobus zgorel sredi ceste. V torek, 28. oktobra ob 8 je kakih 300 m od avtobusne postaje Renuš zgorel avtobus Josepa Kosa iz Novega mesta, ki vzdržuje avtobusno progo Novo mesto—Kriško. Ko so izpod volana sikhili plameni, avtobusni podjetnik Kosa niti ni opazil tega, ker je gledal na cesto pred seboj. Ko ga je na to opozoril eden izmed potnikov, je takoj ustavil avto in skočil ven, za njim pa tudi ostali, kar je pač bila njihova sreča, ker že v naslednjem trenutku so plameni obljeli cel avtobus. Avtobus so morali prepustiti v plen požarnim plamenom, tako, da je ostalo le železno ogrodje, ki je pa zaradi silne vročine vse zvilo. Kako je nastal ogenj, niso mogli ugotoviti. Imenovano podjetje bo v prihodnjih dneh vzdrževalo progo z drugim avtobusom in pozneje naznanilo občinu eventualne spremembe v voznem redu.

Ustanovitev kreditne zadrage državnih namestnikov. Tukajšnji državni namestniki nameravajo osnovati kreditno zadrugo in so v to svrhu sklicali za 28. oktober ob 9.30 ustanovni občni zbor v salo hotelu Kokliča.

Slovenija na dan pogreba kralja Aleksandra

Besnica

Dne 18. oktobra, po žalni sv. maši, je imel tukajšnji občinski odbor skupno z gasilsko četo v navzočnosti vseh šolskih odborov, učiteljskega narodnih šol in šolske mladine iz Besnice in Podblice žalno sejo, na kateri je govoril g. Tomaževič Anton o pokojnem kralju. Odposlana je bila sožalna brzojavka na pristojno mesto. Končno je bila izrečena neomajna zvestoba našemu mlademu Nj. Vel. kralju Petru II. Popoldne ob 2 se je zopet zbrala v domu šolske mladine iz Besnice, ki je v navzočnosti zastopnikov občine in gasilske čete z govoru in deklaracijami proslavila spomin viteškega kralja.

Bohinj

V četrtek, 18. oktobra popoldne so ljudje do zadnjega kotička napolnili cerkve v Bistrici, Srednji vasi in Koprivniku. Popoldne ob pol 3 se je pa zbralo nad tisoč ljudi k žalni svečanosti pred občinskim domom v Bistrici. Cerkevni pevci so zapeli žalostinko, sledila je deklaracija, nakar je o pokojnem kralju govoril ing. Sodja. Z državno himno je bila svečanost zaključena.

Črensovi

Dne 18. oktobra je bila ob 8 pri sv. maši naša velika cerkev polna kakor ob praznikih. Za popoldan smo pa pripravili žalno proslavo pred cerkvijo. Na velikem prostoru ob stranskih vratih cerkve smo postavili lep oder. Vse je bilo v črnem — cerkevna vrata, stene, oder in na slavaloku tri zastave, dve črni in ena državna s črnim florum. Na oder smo postavili lepo sliko pokojnega kralja in nad njo napis: Čuvajte Jugoslavijo. Na proslavi so govorili šolski upravitelj g. Zeleznik, podpredsednik občine g. Kolenko, šolski upravitelj g. Hvala, predsednik gasilcev g. Skoberne. Domača godba je zaigrala žalostinke in na koncu državno himno. Pesmi so zapeli šolski otroci in moški zbor.

Dobova

V četrtek, dne 18. oktobra je bila v tukajšnji župni cerkvi slovesna žalna služba božja, katere se je udeležila skoro vsa fara. Po službi božji se je vršila še lepa žalna svečanost pred cerkvijo, kjer je bil postavljen poseben oder v črno odel s sliko Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Tako lepo, kakor v cerkvi, je naš g. župnik govoril tudi pred cerkvijo v imenu vse fare. V imenu šole in občine je govoril pred cerkvijo šol. uprav. g. Kokot. Oba govora ostale v neizbrisnem spominu vsem, ki so se udeležili te žalne slovesnosti.

Dražgoše

V četrtek, dne 18. oktobra se je vsa župnija zbrala v cerkvi in resnobno ganjena poslušala poročilo o kruti smrti svojega viteškega vladarja in pobožno prisostvovala božji službi. Se posebej pa so hoteli dati duška svoji žalosti vse verske organizacije v župniji. V nedeljo, dne 21. t. m. so člani teh organizacij napolnili dvorano Prosvetnega doma, kjer je na oder med zelenjem in cvetjem v črno ovita stala slika kralja Aleksandra I. in lučka pred njim. G. župnik Franc Hiti je v enournem govoru podal in razložil vzroke, zakaj moramo iskreno žalovati nad izgubo svojega junaškega in ljudomilnega vladarja vsi katoliško misleči Slovenci. Po govoru je sledil dveminutni molk, nato pa je moški zbor lepo zapel eno krito »Vigredi« in »Blagor mus«. Ob zaključku zborovanja se je prečitala žalna izjava, naslovljena na Nj. kralj. Vis. kneza-namestnika Pavla, ki so jo podpisali: g. župnik, Prosvetno društvo, Apostolstvo mož in fantov, Kat. akcija, dekliška in ženska Marijina družba.

Jesenice

Komemoracija po pokojnem kralju Aleksandru se je vršila v nedeljo zvečer ob osmih v veliki dvorani Kerkovega doma na Jesenicah. Priredili so jo odeski, oziroma društva, nastanjeni v domu, Glasbeno društvo »Aljaž«, Jug. strok. zveza, Vincencijeva konferenca, Cerkevna godba itd. itd. Dvorana in balkon sta bila polna občinstva. Na straneh odra sta bila dva velika kandelabra, ovita v črno, vrh katerih je gorela luč, sredi palm in vencev pa na črnem nizkem katafalku originalna kraljeva slika, katero je sam kralj podaril nekemu lovcu, ko je hodil na lov v Krmo. Nad sliko narodna zastava odeva s florum. Ozadje pa je tvoril velik bel križ. Pevski zbor je zapel: Usliši nas in Galusov: Glejte kako umira... Domači župnik, g. duhovni svetnik Kastelic je v prekrasnih besedah orisal življenjski pot pokojnega vladarja, zlasti pa povdaril, kako veliko izgubo smo s smrtjo kralja utrpeli zlasti mi Slovenci.

Kranjska gora

Dne 18. okt. ob 8 se je v župni cerkvi zbrala malone vsa župnija, na čelu vse uradništvo, razna društva in šolska mladina. Po končani sveti maši se je podala vsa množica v dvorano Ljudeškega doma k žalni svečanosti. Dvorano so pridne članice društva Cecilije zelo okrasile. Ganljivo spominski govor je imel akademik g. Joško Lavtičar. Moški zbor društva »Cecilija« je za zaključek zapel žalostinko »Blagor mus«. Od 2 do pol 3 so zvonovi zadnjič zapeli svojo žalostno peem mrtvem kralju. Večja množica ljudi se je zbrala pri spomeniku padlih vojakov, kjer je Strelska družina postavila častno stražo. Zvečer ob 7 se je zopet pred spomenikom padlih vojakov zbrala ogromna množica. Združeni zbori so zapeli dve žalostinki, nato je imel g. Smolej kratek spominski govor. Po govoru je mogočno zadonela državna himna, občinstvo se je pa razvrstilo v spreved in korakalo nemo skozi vas. Vsa okna obcestnih zgradb so bila razsvetljena s svečkami in slikami pokojnega kralja.

Krško

Občinstvo je dopoldne 18. t. m. skupno s šolsko mladino napolnilo našo farno cerkev docela. Službo božjo je opravil g. mešni župnik. Med službo božjo je igral žalostinke domači salonski orkester pod vodstvom g. J. Pfeiferja. Po žalni službi božji je pa pred cerkvijo zaigrala gasilska godba žalno koračnico. Popoldne ob pol 3 je prostor pred cerkvijo napolnilo občinstvo, gasilstvo in šolska mladina. Žalna slovesnost je otvoril g. župan J. Pfeifer. Šolska mladina je prednašala par deklaracij, govoril pa je g. ing. Cerjak. Po končanem govoru je zaigrala gasilska godba žalno koračnico.

Loški potok

V četrtek, 18. oktobra, se je zbrala pred občinsko veliko množica, nakar se je razvil spreved k žalni službi božji. Sprejeda je šla polnoštevilna šolska mladina z učiteljsvom, za njo številna Marijina družba s svojo zastavo, ovito s črnim florum, nato gasilci, orožniki, Borci, občinski odbor in ostala občinstvo. Po av. maši so bile molitve za pokojnik in molitve za novega kralja Petra II. Občinstvo je odšlo zopet v sprevedu pred občino, kjer se je vršila žalna svečanost, ki jo je otvoril

predsednik pripravljalnega odbora g. župnik s pozivom, naj se vsi oddajo z vso resnobo in globoko žalostjo radi smrti Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Podpredsednik priprav. odbora, g. Iv. Bartol, je v par stavkih spregovoril o neerebi, nakar je imel učitelj g. Vrtačnik lep spominski govor. Učenca Al. Bartol in Pavla Čar sta deklarirala za to priliko zloženi deklaraciji, nakar je predsednik g. župnik zaključil to žalno slavlje z vzklikom: Bog živi Nj. Vel. kralja Petra II. Množica je še odpela nar. himno, nakar se je mirno razšla po svojih domovih.

Motnik

Žalna svečanost se je tudi pri nas prav lepo izvršila. Ob 8 zjutraj je bila v župni cerkvi sv. maša in molitve za pokojnega kralja Aleksandra. Zastopani so bili vsi tukajšnji uradi in vsa društva. Popoldne ob 2 pa se je skoro vsa župnija zbrala na prostem sredi trga, kjer je bila okrašena v črno ovita slika Nj. Vel. kralja Aleksandra, postavljena v to prirejen od. Gospod šolski upravitelj je imel lep govor. Za tem so se poslavljali od kralja še drugi govorniki. Ob pol 3 pa je salva lovcev naznanila da se pričinja petminutni molk. Nastala je grobna tišina. Takoj nato je vsa množica v sprevedu odšla v Prosvetni dom, kjer je na oder v popolni črni, ves obdan od zelenja visel relief Nj. Vel. kralja Aleksandra. Sledil je govor društvenega tajnika. Po govoru smo čuli še deklaracijo, po kateri je odsek Prosvetnega društva zapel žalostinko »Glejte, kako umira«.

Mozirje

Katoliška akcija je priredila za svoje člane komemoracijo po pok. kralju Aleksandru dne 21. oktobra t. l. v dvorani bivšega Prosvetnega društva. Po nagovoru, v katerem je g. ravnatelj Hribernik očrtal življenjsko pot in zasluge našega blagopokojnega vladarja, je pozval navzoče, naj vsak po svoji moči vrši oporoko velikega kralja, nakar so bile prebrane sožalne izjave, ki so bile poslane na pristojna mesta.

Negova

Dne 21. oktobra ob 3 popoldne se je v tukajšnji graščinski dvorani vršila žalna svečanost v spomin kralja Aleksandra I. Udeležili so se je v obilnem številu župljani, cerkvene organizacije, Kat. prosv. društvo, Redči križ in Narodna odbrana. Pevski zbor je zapel dve žalostinki, pomladkarij Redčeka križa so deklarirali tri primerne pesmice, govornika g. šolski upravitelj v p. Vinko Jenko in g. župnik Ivan Granola sta slavlila viteškega kralja, njegovo neumorno delo za mir in blagostanje Jugoslavije. Vzpodbujala sta k vzajemnemu delu za izvršitev kraljeve poslednje volje in k vdanosti zvestobi novemu kralju Petru II. Ob koncu so šolski otroci zapeli Bože pravde. V nemi tugi in bridkosti se je ljudstvo razšlo na domove. Na predlog domačega gospoda župnika je bila poslana na pristojno mesto sožalna izjava.

Sv. Jurij ob Taboru

Dne 18. oktobra je bila ob 8 zjutraj natlačeno polna vernikov župnijska cerkev. Po končani cerkveni slovesnosti je večina župljanov do zadnjega kotička napolnila prenovljeno cerkevno dvorano. Med drugimi je bila zastopana šolska mladina obeh šol z učiteljsvom, občinski odbor, gasilci iz Ojstriške vasi in iz Kaple v krogih, družabni klub, sokolska četa, društvo kmečkih fantov in deklet, kmetijska in sadjarska podružnica in obe posojilnici. Pred kraljevo podobno, ovito v črne in jugoslovanske zastave, je stopil g. župnik ter slavil kralja Aleksandra I. Zedinitelja kot največjega tvorca miru v Evropi. Šolska deklica je pozdravljala z deklaracijo novega kralja Petra II. Petje državne himne je zaključilo žalno slovesnost.

Sv. Trojica v Slov. gorah

Dne 18. oktobra je bila v župni cerkvi sv. Trojice v Slov. gor. žalna služba božja, katere so se udeležili šola, oblasti, uradi in mnogo faranov. G. župnik p. Ernest Jenko je prečital s prižnice žalno škofovo okrožnico. Nato je g. župnik opravil slovesno sv. mašo z asistenco. Po sv. maši so bile molitve za blagopokojnega kralja. Končno je zapel cerkveni pevski zbor Grilantevo žalostinko za mešan zbor: »Jaz sem življenje in vsajenec. Po cerkveni žalni službi božji se je vršilo žalno zborovanje v dvorani g. E. Goloba, katerega so se udeležili ok. frančiškani, oblasti, uradi, šola, cerkevne in kulturne organizacije skupaj. Po slovesni prirezi vseh navzočih vdanosti in zvestobe novemu kralju Nj. Vel. Petru II., je cerkveni pevski zbor zapel »Vigred se povrne« in državno himno.

Vavta vas

Tudi našo dolinico je zelo pretresla žalostna vest o smrti Nj. Vel. kralja Aleksandra. Vsa društva so priredila žalne sestanke. V torek 16. okt. t. l. zvečer so imeli gasilci tak sestanek v dvorani Zadrugnega doma, v sredo 17. t. m. zvečer so pa člani kat. prosv. društva napolnili isto dvorano. Gdč. učiteljica Gmolik Marija pa je v krasnem govoru zbranim predložila veličino kralja Aleksandra — V četrtek 18. t. m. se je od šole razvil veličasten spreved skozi vas k sv. maši. Po sv. maši je bila zopet v Zadrugi domu žalna svečanost z govorom in petjem drž. himne. Vse zgoraj navedene organizacije pa so poslale Nj. kr. Vis. knezu-namestniku Pavlu skupno sožalno brzojavko.

Vodice nad Ljubljano

Dne 14. oktobra je imela Katoliška akcija, v kateri so združene vse naše cerkvene organizacije, svojo žalno sejo, na kateri se je načelnik K. A. v toplih besedah spominjal blagopokojnega vladarja. Novemu vladarju se je pa izrekla udanost in zaupanje. Ta dan so imela v šoli tudi vsa tukajšnja društva in zadruge svojo žalno komemoracijo. — Dne 19. oktobra je imela samostanska šola, šestrazrednica in gospodinjstva šola v Repnjah, skupaj s samostanskim predstojništvom žalni spomin.

Dan kraljevega pogreba je bil za vse žalni praznik, počivalo je vse delo. Ob 8 je ljudstvo napolnilo prostrano cerkev. Globok utis je naredilo petje žalnega psalma »Usmili se me«. Popoldne ob dveh pa se je pred vojnim spomenikom zbrala vsa fara. Po končanem voinjenju je zapel mešani cerkveni zbor ganljivo »Vigred se povrne« z besedilom, prirejenim prav za to žalostno priliko. Po 5 minutnem molku je stopil na govorniški oder domači g. župnik Peter Janc in v izbranih besedah proslavil mučeniško smrt viteškega kralja, ljudi pa opominjal na zaupanje v božjo Previdnost, ki tudi našega naroda, tako preizkušene, ne bo zapustila. Za njim so nastopili še zastopniki drugih društev ter dva učenca v imenu šole, ki so se v kratkih besedah poslovlili od blagopokojnega vladarja. Končno je zapel mešani zbor vedno ganljivo »Nad zvezdami«.

Padec 2000 metrov globoko

Ce se padalo ne odpre

Skušnje letalca, ki je vse to doživel.

Vsi stojimo pod vtisom čudovite tekme po zraku, ki je divjala iz Londona v Avstralijo. Pri tem sta se smrtno ponesrečila dva letalca, ki se ni mogla rešiti iz padajočega letala. Reševalna naprava za letalce v padajočem letalu je padalo. Nemški letalec Rudolf Hans piše o svojih izkušnjah s padali tako-le:

Padalo je preprosta zadeva. Težava je samo v tem, kako padalo spraviti na čim manjši prostor ter ga čimbolj naglo razviti, kadar je potrebno. Poprej so vrvice, katera je iz vrečice potegnili padalo, pritrdili kar na letalo. Ko je letalec skočil iz letala, se je vrstica pretrgala, obenem pa potegnili padalo iz vrečice. V zraku se je potem padalo samo odprlo. Drugi način je, da letalec, ki skoči iz letala, padalo sam odpre. Potegne za vrstico in iz vrečice smukne manjši konec padala. Zračni pritisk vleče nato kos padala vedno bolj iz vrečice, dokler se zunaj vse ne odpre.

Prejšnji način, ki je starejši, je težavnejši. Sam sem nekoč skočil iz letala, ki je letelo 2000 m visoko. Pilot je obrnil letalo ter mi dal znamenje: »Ven!« Zlezel sem iz sedea in splezal na krilo. Ob robu krila sem zopet sedel, da se mi noge bingljale navzdol ter pričakoval povelja. Vodnik je dvignil roko: »Sedaj!« Skočil sem. Takoj sem začutil, da se mi je vrstica, ki je bila pri drugem koncu pritrjena na letalo, opietla okrog života. Kar je sedaj sledilo, je bilo grozno. V isti sekundi sem se zavedel, da se padalo ne bo odprlo. Vrvica se je utrgala, a je bila z drugim koncem ovita okrog mojega života, tako, da ni mogla potegniti padala iz vrečice. Padal sem proti zemlji, včasih z glavo naprej, včasih z nogami, toda padala nisem mogel odpreti. Videl sem že, kako je letalec krožil okrog mene in mi z rokami nekaj mahal. Napol onesveščen sem štel sekunde, kdaj bom padel na zemljo, ter vlekel za vrstico.

V prvi sekundi padaš, če padalo ni odprto, le pet metrov; v drugi že 15 m, v tretji sekundi 25 m. Zato sem padal z naglico 400 km na uro proti zemlji. Ves obupan sem stresal vrečico. Posrečilo se mi je oprostiti se vrvice, naker sem naglo odprl vrečico. Nad menoj je zabobnelo, kakor bi ustrelilo 100 strelcov. Suneč, ki me je pretresel, mi je vzel sapo. Čeprav sem bil dobro prevezan po vsem životu, mi je vez okrog prsi skoro ranila meso in stienila prsni koš. Nato sem začel počasi plavati navzdol s hitrostjo 5 m na sekundo.

Nevarno pa je tako padanje, kadar piha močan veter. Moj tovariš je s padalom srečno prišel do zemlje, toda vihar ga je vrgel ob zid, da se je ubil. Iz 4000 m višine je brez nesreče padel.

V Ameriki delajo poizkuse, da bi vpeljali padala tudi na potniških letalih. Izdelali so padala, ki so vdelana kar v sedeže. Če je nevarnost, poseben napis opozori potnike, naj si pripno pripravljeno jermenje okrog prsi. To potnikov ne vznemirja. Ko pilot vidi, da so vsi prepasani, pritlene na vzvod in tla pod potniki se odpro. Najsi potniki hočejo ali ne, že so v zraku in padajo. Padala se avtomatično odpro. Sam sem gledal poskušnjo, ko so vrgli vse potnike iz letala, pa se nikomur ni ničesar pripetilo. Obenem delajo v Ameriki poizkuse, da bi celo letalo bilo zavarovano z ogromnim padalom. Toda to ima pomen le, če se na letalu pokvarijo motorji, brez pomena pa je, če se je letalo vžgalo.

Američani imajo poseben način padanja, ki ga imenujejo »slipenc«. Na padalu privezani padajoči človek se vrti v krogu kakor hoče ter s tem ali pospešuje padanje ali ga ovira. S tem si lahko pomaga, da ne pade v vodo, ali recimo na železnico, kjer bi ga povozil vlak. Toda ta način je

zelo nevaren. Gledal sem ta-le prizor: Letalec učenec je hotel pospešiti padanje. Začel se je preveč gugati in veter je padalo potienil vstran. Mož je vlekel za vrstico, da bi zopet odprl padalo in preprečil padec. Padal je tako naglo, kakor bi granata padala na zemljo. Vsi otrpli smo gledali strašni prizor, ne da bi mogli pomagati. Nekateri so glasno kričali. Ko je telo nesrečnega letalca priletelo na trda tla, je nekaj kilometrov naokrog tako zabobnelo, kakor bi bil kdo iz neznanske višine vrgel vrečo premoga na kamen. Oblak prahu je zakril vse. S sanitetnim avtom smo drveli na kraj nesreče. Padalo se je odprlo — prepozno — ter vlekel razbito gmoto za seboj čez jarke in zidove, tako, da je bilo vedno manj ostankov nesrečnega letalca.

Splošno lahko rečemo, da so sedaj vpeljana letala skoro čisto varna. Jamstva za življenje pa vam seveda ne da niti železnica.

Poincaré in vera

Te dni smo poročali o tem, kako je Poincaré umrl v naročju svete Cerkve, čeprav je v teku svojega življenja stal izven nje. K že navedenemu članku lista »Croix« naj dodamo še ta-le odstavek iz istega lista:

»Čeprav je Poincaré bil iz krščanske hiše, se je vendar v začetku svojega delovanja dal prekvasiti od idej lajicizma. Vedno se je bal »vmešavanja rimske kurije«, vsled česar je zagrešil nekaj političnih napak. Vedno pa je spoznaval potrebo, da zahtevajo koristi francoskega naroda v svetu, imeti stike z Vatikanom, čeprav je tudi do njega bil oprezen in rezerviran. Ko pa je prišel večer njegovega življenja, in ko je bolezen napravila veli vmesno vrzel med njegovo nepopisno delavnost in njegovo smrt, kar je bilo ugodno za razmišljanje, tedaj je versko vprašanje v vsem svojem obsegu stopilo pred njegovega duha. Začel ga je študirati in versko življenje, katero je v njem spalo, se je vnovič prebudilo. Njegov duh, ki je v oslabelem telesu ostal vedno prožen, se je vedno bolj dvigal k Bogu prvega svetega obhajila. In zato trdno upamo, da je v Njem umrl ta veliki Francoz, da bi dosegel najvišjo krono dobro izpolnjenega življenja.«

Stari milijarder Rockefeller, gospodar petroleja, ki je že 95 let star, se vsako zimo seli v toplejše kraje. Tudi letos je že odpotoval v prezimovališče v Ormond Beach v Kaliforniji, kjer so ga obkolili poročevalci listov.

Tragedija ruskega begunca

Španski listi so poročali o smrti ruskega emigranta Pavla Toneska, ki je po ruski revoluciji pribežal v Španijo. Njegova smrt je odkrila veliko zalogro.

Pavel Tonesk je bil v Rusiji premožen mož. Ze v mladih letih si je sam pripravil velikansko premoženje ter je imel več veleposestev. Ko je izbruhnila revolucija, je Tonesk moral naglo bežati ter ni mogel rešiti ničesar od svojega velikega premoženja. V tujem svetu je kot reven begunec

vse poskušal, da bi si ustvaril eksistenco, a vse zaman. Končno je bil brez vseh sredstev ter je že čisto propadel. V tem stanju se mu je posrečilo, da je dobil v hiši madridskega bogataša službo sluga.

Med begom iz Rusije je izgubil svojega edinega otroka, svojega hčerko. Da bi jo iskal, revež ni imel sredstev, čeprav je, osamljen in zapuščen, hrepenel po svojem otroku. Štirinajst let po svojem begu iz Rusije, je sedaj 72 letni mož umrl. Slučajno pa so o tragični usodi in smrti nekdanj bogatega ruskega posestnika poročali tudi pariški listi. Ta poročila je brala tudi žena bogatega pariškega trgovca, ki je na ta način po dolgih dneh ločitve dobila prvo in zadnjo novico o svojem — očetu.

Pomorska vojska nekdanj in sedaj

Lahko rečemo, da moremo o pomorski vojski govoriti šele od 14. stoletja, ko je topništvo toliko napredovalo, da je omogočalo boj med ladjami. Poprej je pomorski boj bil le druga oblika boja na suhem. Ladje so se prej med seboj bojevale na ta način, da je druga drugo napadla, se ji približala ter so se potem čete na ladjah med seboj bojevale z istim orožjem kakor na suhem: z meči, sulicami, puškami itd.

Šele, ko je cilj pomorske bitke postal ta, da potopi sovražno brodovje, da mu na ta način prepreči nadaljnjo vožnjo opustošenje domače obali ter prevažanje blaga po morju, z eno besedo, osvoboditi si to, kar se danes imenuje oblast na morju, šele po vsem tem moremo reči, da se je začela pomorska vojska. In tako so nastajale vojne ladje raznih tipov, kateri po vsem tehničnem napredku tvorijo sedanje brodovje. Vojna ladja mora imeti štiri lastnosti: 1. orožje, da z njim sovražnika napade, 2. sredstva za obrambo pred sovražnimi napadi, 3. hitrost, da se naglo približa sovražniku, in 4. kurivo, da se z njim premika.

Slika z evharističnega kongresa v Buenos Airesu. Papeževega legata kardinala Pacellija je ob prihodu v Buenos Aires pozdravil sam predsednik argentinske republike general Justo (glej sliko) ter ga v državni kočiji odvedel v pripravljeno stanovanje.

Skrivnost dveh torpedovk

Nerazjasnjena dogodivščina iz rusko-japonske vojske pred 30 leti

Pred 30 leti je na Daljnem vzhodu divjala rusko-japonska vojna. Rusko brodovje na Daljnem vzhodu so Japonci po večini uničili. Zato se je Rusija odločila odposlati v Tihoo morje svoje baltiško brodovje. To brodovje je odplulo iz Kronštada meseca oktobra leta 1904. Poveljnik brodovja je bil admiral Roždestvenskij. Nihče ni pričakoval, da tudi to brodovje plove v gotov pogin.

Preden je brodovje priplulo v Atlantski ocean, so poročali časopisi, da so ruske ladje s topovi napadle angleško ribiško brodovje, ki je v Severnem morju ribarilo. Ruski admiral Roždestvenskij pa je poročal, da je v bližini angleških ribiških ladij zapazil dve japonski torpedovki, ki sta se skrivali za angleške ribiške ladje. Ti dve torpedovki sta hoteli napasti rusko brodovje, kar so pa Rusi z

brezobzirnim topovskim ognjem preprečili. Dozdevni japonski torpedovki sta poslej čisto izginili, pač pa so Angleži dvignili velik vihar, ker je bilo nekaj angleških ladij poškodovanih. S to zadevo se je petala pozneje cela komisija. Javno mnenje je dosihmal bilo prepričano, da je streljanje v Severnem morju pripisovati le preveliki razburljivosti ruskega poveljništva.

Pred nekaj leti pa je nekdanji ruski pomorski kapitan Clapier de Dolon o tem streljanju objavil nekaj neznanih podatkov. Mesec dni poprej, preden je odplulo rusko brodovje, je ruski mornariški štab izvedel, da v angleških ladjedelnicah grade za japonsko mornarico dve torpedovki. Nastala je diplomatska intervencija, naker je angleška admiraliteta japonskim častnikom, ki so nadzorovali gradbo japonskih torpedovk, naročila, naj zapuste Anglijo. Anglija navidez torej ni hotela kršiti nevtralnosti na ljubo Japoncem. Kmalu nato pa so tajni agenti ruske vlade ruskemu mornariškemu štabu poročali, da okrog norveške obali ploveta dve torpedovki neznane narodnosti. Iz Kodanja (Kopenhagen) je prišlo tudi poročilo, da so skrivnostni torpedovki brez zastave videli blizu Ska-gena. Kakor hitro se jima približala kaka ladja, torpedovki izgineta. Iz tega poročila so praznovni mornarji delali vsakovrstne čudne povesli.

Veega tega pa rusko brodovje, ki je plulo na

Japonsko, ni vedelo. Niso jim povedali tega, da bi jih preveč ne vznemirjali. Neke meglene noči, ko je rusko brodovje ravno plulo mimo Dogger-banka, je ruska admiralska ladja naenkrat zagledala tik pred seboj dve torpedovki. Rusi so takoj začeli streljati s topovi. V svitu žarometov so Rusi še videli, kako sta obe torpedovki naglo izginili v temi. Razburjenje angleškega časopisja je bilo silno veliko. Nastala je nevarnost angleško-ruske vojne. Angleško časopisje je rusko brodovje zmerjalo s »tolpo steklih psov«. Posebno ogorčeni so bili Angleži zaradi poročila, češ, da je ruska torpedovka angleške ribiške ladje, ki so bile zadete, pustila brez pomoči. Admiral Roždestvenskij pa je povdarjal, da so ruske torpedovke ob istem času bile že ob francoski obali, kar je tudi dokazal. Torpedovka, ki je angleške ribiške ladje pustila brez pomoči, je morala pač biti ena izmed tistih skrivnostnih ladij, katere angleško časopisje hoče zatajiti.

Ko je bilo rusko brodovje pri Čušimi od Japoncev poraženo, je hudo ranjeni ruski kapitan Semenov bil prepeljan v japonsko bolnišnico v Sasebo. Poleg njega je ležal japonski poročnik. Japonski pomorski častnik se je pritoževal, da ga muči revmatizem, katerega se je nalezil v »prekleti evropski jeseni«. Oktobar je v Evropi najslabši mesec, je trdil Japonec, in ravno oktobra meseca sem moral biti tam. Na vprašanje ruskega častnika, na kateri ladji se je takrat vozil, je japonski častnik ironično dejal: »Nekoliko preveč sprašujete, razume se, da ni mo pluli pod japonsko zastavo.« Na nadaljnje vprašanje ruskega kapitana, ali japonski poročnik kaj ve o tem, kaj se je dogajalo pri Doggerbanku, se je Japonec na ves glas zasmejal in odgovoril: »To pa je zelo nediskretno vprašanje!«

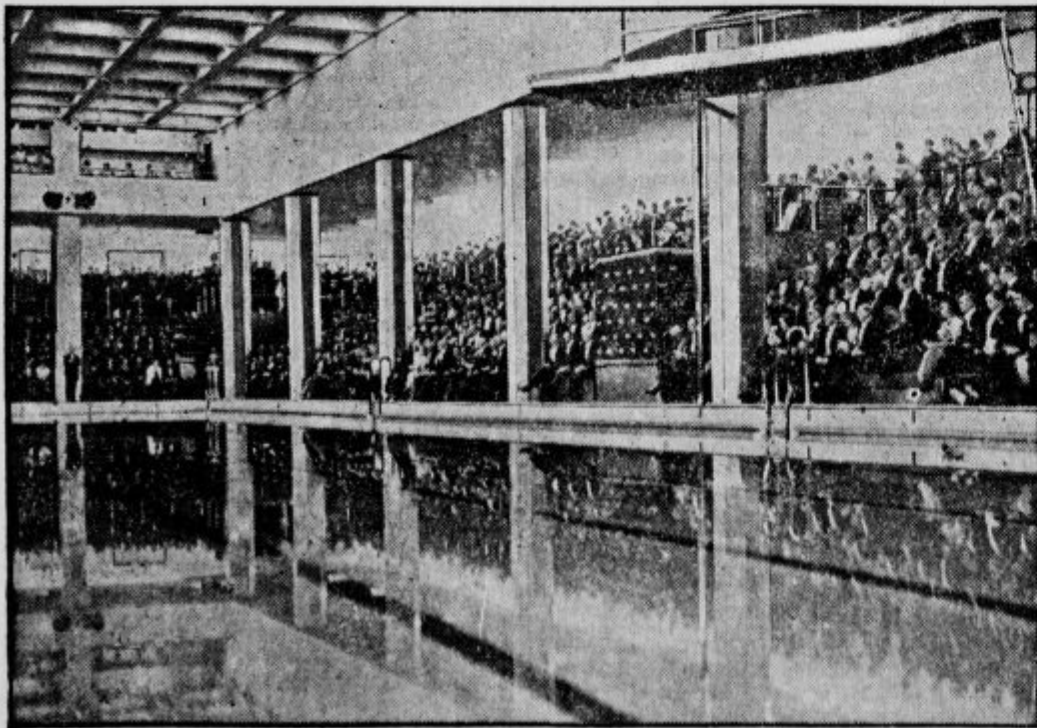
Kmalu po tistem streljanju so v Sev. morju našli plavajočo mino, ki je morala biti le japonskega izvora. Kapitan Clapier de Colon meni, da je s tem dokazano, da so v Severnem morju rusko brodovje napadle japonske torpedovke. Ko bi rusko brodovje takrat ne bilo pravočasno odkrilo sovražnika, bi bilo že v Evropi hudo poraženo.

Rekord v letalski naglici. Italijanski letalec Angelito je s posebnim letalom dosegel hitrost 710 km na uro. To je naravnost blažna hitrost

»Golobnjak je bil ravno prazen, nekje smo pa psa morali imeti!«

Največje in najmodernejše kopališče v Evropi so slovesno odprli v Stockholmu v navzočnosti kralja Gustava. Kopališče je 50 m dolgo ter ustreza vsem športnim predpisom

Gospodarstvo

Dva jubileja za ljubljansko trgovstvo

100 letnica prve stanovske organizacije in trgovske šole

Ljubljansko trgovstvo slavi redek jubilej: pred 100 leti je bila ustanovljena prva trgovska stanovska organizacija. Pred nekako 100 leti je bila Ljubljana važno trgovsko središče s razvito posredovalno trgovino ne le med mestom in deželo, ampak tudi med posameznimi pokrajinami na jugu bivše avstroogrške monarhije. Zato so ljubljanski trgovci po vzgledu drugih deželnih stolnih mest, zlasti pa Dunaja, začeli kmalu misliti na organizacijo trgovine. Tako so že zgodaj vložili prošnjo za dovoljenje ustanovitve zastopstva trgovskega stanu. Ilirski gubernij je to leta 1882 tudi odobril in leta 1884 so se vršile že volitve v to zastopstvo. Leta 1884 je torej začel delovati ljubljanski trgovski stan. Ta prva organizacija se je po vzgledu drugih mest imenovala »Repräsentation des Handelsstandes«. Seveda je bila tedaj trgovina skoro izključno v nemških rokah.

Ko so bile v Avstriji leta 1851 ustanovljene zbornice, je tudi Ljubljana dobila Trgovsko in obrtno zbornico, ki je nadomestila vse dotedanje organizacije, vodila strokovno šolstvo na svojem področju itd. Toda pokazalo se je, da ta edina organizacija ne zadostuje, in tako je bil leta 1881 ustanovljen Gremij trgovcev, ki je ostal v skoro neizpremenjeni obliki do leta 1932, ko je stopil v veljavo novi obrtni zakon za vse državo, ki je v naših krajih nadomestil stari avstrijski obrtni zakon. Seveda je bila uprava tega gremija popolnoma v nemških rokah, čeprav se je med trgovstvom vedno bolj množilo število Slovencev in je sploh Ljubljana izgubljala značaj mešanega mesta. Toda pot je bila še dolga. Šele leta 1905 je bila izvoljena uprava Gremija, v kateri so imeli Slovenci absolutno vodstvo. Od tam se je začelo energično gibanje za osamosvojitve slovenskega trgovstva in tako vidimo že leta 1907 prvi slovenski trgovski shod, katerega se je udeležilo trgovstvo iz vse Slovenije, čeprav se ni imelo v rokah močnih organizacij. Stanovska zavezanost trgovstva je bila že tedaj velika, saj je n. pr. stavilo petico, v kateri so pri izpremembi obrt. reda zahtevali dokaz usposobljenosti za vse stroke, dočim je dotedaj veljala samo za specializirane stroke. To petico je podpisalo iz vseh avstrijskih dežel nad 100.000 trgovcev. Tega leta 1907 je postal Gremij obvezna organizacija za vse trgovce, dočim je prej obsegal samo protokolirane, ki so pa tvorili samo polovico vseh trgovcev v Ljubljani.

V organizatoričnem delu je prišla kulminacija v prvi poprevalni dobi. Bile so pa tudi drugače izredne razmere, povzročene po svetovni vojni. Že leta 1920 se je vršil drugi vseslovenski trgovski shod, na katerem je bila ustanovljena Zveza trgovskih gremijev, kasneje združenj po novem obrtnem zakonu. Kasneje je bil velik trgovski shod še leta 1932 v Mariboru, letos pa smo dobili vsedržavno stanovsko zastopstvo trgovine, ki je bilo ustanovljeno na kongresu v Skoplju. To je pa že bilo v dobi krize, ko je selekcijski proces v par letih povzročil zmanjšanje števila trgovskih obratov v Sloveniji za skoro 6000.

Združenje trgovcev je danes velika organizacija, ki ima svoje poslovne prostore v ponosnem

Trgovskem domu. Ni pa daleč čas, ko je bilo v malih prostorih Slovenskega trgovskega društva Merkur, ki je eno izmed matičnih organizacij slovenskega trgovstva. Kasneje je imel Gremij svoje prostore v Ljubljanski kreditni banki, odkoder se je preselil v dom. Danes je delokrog združenja izredno velik in obsega vse zadeve, ki so v zvezi s trgovino. Predsednik Združenja je sedaj g. K. Soss, podpredsednik g. Smerkolj, tajnik pa že dobro vrsto let g. Lojze Smuc.

Zanimivo je, da obstoja v Ljubljani cela vrsta trdkov že nad 100 let, nekaj pa jih je bilo ustanovljenih baš pred 100 leti. Baš pred 100 leti so bile n. pr. ustanovljene trgovske šole. Anton Krišper, J. C. Mayer, Franc Ksaver Souvan (ust. 1835) itd. Že leta 1834 pa so n. pr. obstojale v Ljubljani trgovske šole, Knez, Kleinmayer in Bamberg itd.

Stoletje trgovskega šolstva

Ko je bila leta 1834 ustanovljena reprezentanca trgovskega stanu, je bila s njim tudi ustanovljena trgovska šola. Ljubljanski trgovci so poklicali za vodjo šole iz Grada Ferdinanda Mahra, ki je imel privatno trgovsko šolo. V tem času se je iz te šole razvil velik zavod. Leta 1851 je prevzela šola Trgovsko in obrtno zbornico, dočim je Mahr še naprej imel svojo zasebno šolo. Ko je Gremij trgovcev leta 1881 prevzel od Zbornice zopet šolo nazaj v svojo upravo, je zopet angažiral Mahra, ki je bil vodja šole, pa so tudi njegovi učitelji poučevali na tej šoli.

Mahrova šola ni bila znana samo v slovenskih krajih, ampak tudi izven Slovenije. Posamezni tujci so prihili celo iz Češke, Ogrske, Grčije itd. V dobi njenega največjega razmaha, t. j. l. 1904, je bilo v šoli 159 Slovencev, 38 Hrvatov, 30 Nemcev, 29 Italijanov, 13 Srbov itd. Prišlo pa je leto 1908 in vseh poljih se je počivil boj Slovencev za samostojnost. Šola gremija se je preselila od Mahra na Ledino in so začeli na njej poučevati v slovenski. Mahrova šola je radi tega velika trpela in je bilo leta 1910 vpisanih v njegovo šolo samo 39 Slovencev. Leta 1918 pa je Mahrova šola popolnoma prenehala. Gremijalna šola pa se je vedno bolj razvijala in se je leta 1931 preselila v Trgovski dom, kjer ima lepe učne prostore. Še prvo leto je štela 121 učencev in učenk, leta 1924—25 pa je bil dosežen višek s 318 učenci in učenkami. Od tedaj je število učencev manjše, kar je v zvezi z nazadovanjem trgovine. Šola upravlja poseben šolski odbor Združenja, kateremu predseduje g. Albin Smerkolj. Veliko zaslug ima za šolo tudi bivši predsednik šolskega odbora g. Jos. Kavčič. Ravnatelj šole pa je g. Grum Rado. Za šolo se zahteva vedno večja predizobrazba. Ni daleč čas, ko je bilo treba za vstop v to šolo samo 4 razrede ljudske šole. Danes je treba zanj že najmanj 3 razrede gimnazije ali podobne srednje šole. Tako vidimo, da se je izobrazba našega trgovskega stanu zelo povečala, kar je potrebno v teh časih, ko je treba v življenju pokazati toliko znanja.

teh prošnjar. Zato tudi ne morejo skleniti svoje letne bilance. Ker so zaradi tega ti zavodi prekoračili roke, predpisane za predložitev bilance v svrhu odmere davka, so zdaj poslali prošnje pristojnim oblastvom za podaljšanje teh rokov. Glede na te prošnje in na prošnje ministrstva za trgovino in industrijo je finančno ministrstvo naložilo davčnim upravam, da v skladu z določbami čl. 4 zakona o neposrednih davkih in čl. 4 točke 10 pravilnika podaljšajo rok za predložitev prijave za odmero družbenega davka za leto 1934 pri vseh fitih denarnih zavodih, ki lahko dokažejo, da so poslali ministrstvu za trgovino in industrijo prošnjo po določbah o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov. Ta rok se ima podaljšati za 15 dni po glavnem zborovanju, na katerem se odobre sklepni računi. (AA)

Povečanje češkoslovaške proračuna. Pravkar poročajo iz Prage, da je objavljen novi češkoslovaški proračun za 1935. Izdatki so ocenjeni na 7983,8 milj. Kč, lani 7630,7 milj., dohodki pa na 7985,3, lani 7631,8 milj. Kč. Češkoslovaški notranji dolg se je povečal od 26.684,3 na 29.032,7 milj. Kč, zunanji pa od 7452,7 na 8234,95 milj. Kč, zmanjšal pa se je dolg za državne bankovce od 2.600 na 2.500 milj. Kč.

Nemško-francoski kliring. Saldo v klirinkem prometu s Francijo se je od 10 do 20. oktobra zmanjšal od 75,2 na 70,6 milj. franc. frankov.

Borza

Dne 26. oktobra.

Denar

Neizpremenjeni so ostali tečaji skoraj vseh deviz, popustil je le London, narasel pa je Berlin. V zasebnem kliringu je ostal neizpremenjen avstrijski šiling 8,10—8,20 na vseh naših borzah. Angleški funt pa je popustil na zagrebški borzi na 227,70—229,30. Španska pezeta se je na zagrebški borzi učvrstila na 5,725—5,825, v Beogradu pa na 5,90—6. Grški boni v Beogradu 29 bl.

Ljubljana. Amsterdam 2300,96—2312,32, Berlin 1364,58—1375,38, Bruselj 793,57—797,51, London 168,30—169,90, Curih 1108,35—1113,85, New York 3365,22—3393,48, Pariz 224,03—225,15, Praga 141,87 do 142,73, Trst 200,57—202,97.

Promet na zagrebški borzi 31.632 Din. Curih. Pariz 20.21375, London 15,24, New York 306,25, Bruselj 71,60, Milan 26,26, Madrid 41,875, Amsterdam 207,60, Berlin 123,30, Dunaj 72,75 (57,10), Stockholm 78,50, Oslo 76,55, Kopenhagen 68, Praga 12,8075, Varšava 57,90, Atene 2,935, Carigrad 2,50, Bukarešta 3,05, Buenos-Aires 0,7925.

Vrednostni papirji

Tendence za državne papirje je bila danes nenotna. 7% inv. pos. in agrarji so ostali v glavnem neizpremenjeni, kakor tudi begl. obveznice. Promptna škoda je tudi ostala neizpremenjena v tečajih, vendar je tendenca slaba, kar se vidi v popuščanju tečaja za decemberski termin, pa tudi za promptno blago na ljubljanski borzi. Slaba je nadalje tendenca za dolarske papirje. Promet je bil srednji in je znašal na zagrebški borzi: vojna škoda 400 kom., 7% invest. posojilo 150.000 in 7% Bler. posojilo 2000 dol. nom.

Ljubljana. 7% invest. pos. 71 den., agrarji 41 den., vojna škoda 340—350, begl. obv. 57,50 den., 8% Bler. pos. 60—65, 7% Bler. pos. 52—54, 7% pos. Drž. hip. bank. 67—68.

Zagreb. Drž. papirji: 7% invest. pos. 71—72 (71), agrarji 41—42,5, vojna škoda 345—350 (350), 12. 335—345, 6% begl. obv. 56—58, 8% Bler. pos. 64 bl., 7% Bler. pos. 52—53 (53). — Delnice: Narodna banka 4100—4150 (4125), Priv. agr. banka 205—210, Osj. sladk. tov. 120—140, Bečkerek sladk. tov. 750 bl., Osj. livarna 145 bl., Trbovelska 90 d.

Sport

Zaobljuba sportnikov in tekma Primorje-Illirija

Jutri ob 14.30 na igrišču Primorja

Največje spomin na blagopokojnega viteškega kralja Aleksandra I. hočejo ohraniti naši sportniki s tem, da se bodo jutri zaobljubili v izpolnjevanju oporoke blagopokojnega našega kralja: »Čuvajte Jugoslavijo!«

Te žalne manifestacije se udeležijo vsi ljubljanski klubi, ki so člani JNZ v Beogradu. Vsek klub nastopi s enim moštvom v dresu, ostali člani v civilu.

LNP je izdala v smislu sklepa zveze odredbe za izvedbo goraje spominke zaobljubne svečanosti. Na igrišču se bodo razvrstili najprej funkcionarji LNP, katerim se priključijo funkcionarji zveze, zatem sodniška sekcija in potem klubi po vrstnem redu prvenstvene tabele.

Po nagovoru in izvršitvi zaobljube se bo odigrala nogometna tekma Primorje—Illirija v korist fonda pokojnega viteškega kralja-mučenika Aleksandra I.

Občinstvo se naproša, da pride pravočasno na igrišče, da ne bo moten pričetek zaobljube.

III. del proslave 15 letnice ŽSK Hermesa

Medklubske moto-dirke, združene s poklonitvijo motoristov Nj. Vel. viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju in svečana zaobljuba zvestobe Nj. Vel. kralju Petru II.

Sredi priprav na treningov je utihnila pesem motoristov, v zalosti so zatrepetala naša arca, zločina roka je pretrgala nit življenja našemu najvišjemu sportniku Nj. Vel. viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Tretji del Hermesove proslave je bil odložen na poznejši termin. V nemi boleti, ki je trgala naša arca, smo etičski pesi proti podlim zločinem. V nedeljo, 4. novembra pa se bodo zbrali ob priliki velikih medklubskih motoristik vsi naši motoristi, da se poklonijo spominu svojega velikega pokrovitelja in prišejejo zvestobo njegovemu nasledniku Nj. Vel. kralju Petru II. Te dirke, ko bodo zbrani motoristi iz Zagreba, Maribora in Ljubljane, bodo za to svečanost pač najbolj primerne.

Tretji del Hermesove proslave se bo torej vršil v nedeljo, 4. novembra ob 13.30 na dirkališču ŽSK Hermesa. Kot je bilo občinstvu že sporočeno, hoče ŽSK Hermes ob tej priliki pokazati, kaj je dosegel v motoristiki, ki je pri klubu šele v početku svojega razvoja. V kratki dobi svojega obstoja se more postaviti s tolikimi uspehi, da je klub na svojo motosekcijo v resnici lahko ponosen. Pri prvih prireditvah so se pač pokazali nekateri začetniški nedostaki, za to dirko pa se je odbor motosekcije dobro pripravil. Z ogledom vseslovenskega moto-prvenstva so odlični toliko pridobili, da danes lahko garantirajo sportnemu občinstvu, da ne bo razočarano. Po številu motoristov, katerih nastop je zagotovljen, pa bo ta prireditev prekašala vse dosežene, tako, da se s te strani ni bati neuspeha. Poleg domačih vozačev je najavljen nastop še nekaterih motoristov iz Celovca in Grada. O programu in o prijavljenih vozačih bomo poročali prihodnjik.

ŽSK Hermes (moto sekcija). Današnjega treninga, pod tehničnim vodstvom g. Stariča, naj se po možnosti udeležijo vozači: Skopce, Vovk, Lapajne, Stepančič, Kurnaver, Prekern, Erjavce, Klančnik, Zupan, Orešič in ostali. — Seja sokolskega odbora bo ob 18.30 v pisarni načelnika.

Danes ob 17. ustanovni občini zbor Akademskega športnega kluba na univerzi, soba št. 77.

STK Moste. Drevi ob 20. kantonke smučke sokolje v klubovem lokal, Stročje obvezno. — Načelnik.

Radio

Programi Radio Ljubljana:

Sobota, 27. oktobra: 12.30 Plošče 12.30 Poročila 13.00 Čas 18.00 Plošče 18.30 Ideja demokracije v literaturi (Fr. Vodnik) 18.40 Radijski orkester 19.10 Nac. ura: Sv. Petar Prvi Cetinski 19.40 Jugoslav.-češkoslov. liga in kralj Aleksander (dr. Egzon Stare) 20.00 Zbor frančiškanske cerkve: Golgota 20.45 Radijski orkester 22.00 Čas, poročila, narodne žalostnice (teter Stritar).

Drugi programi:

SOBOTA, 27. oktobra: Beograd: 20.30 Iz življenja kralja Aleksandra, 21.00 Koncert zbora svetosavske cerkve — Dunaj: 17.10 Godba na pihala 19.30 Glasba 20.20 Okoli Stefanovega stolpa 21.50 Kom. glasba 22.30 Jazz — Budimpešta: 19.45 Modra poštna kočija, opera, Szilagy 22.35 Cig. glasba 23.00 Operni ork. — Milan-Trst: 20.45 Prenos opere — Rim-Bari: 20.45 Hel polka, opera, Donizetti — Praga: 19.35 Tristo let, igra z glasbo 21.25 Ork. glasba 22.15 Plošče — Varšava: 20.00 Laska glasba in pejsje 21.00 Ork. in viol. konc. 23.05 Igra — Berlin: 20.10 Brivce iz Bandada, opera, Cornelius — Vratlarar: 20.10 Pester večer: Gremo na deželo — Lipsko: 20.15 Tristo let naše pehote — Stuttgart: 20.15 Društvo molu, vojška v studiu — Monako: 20.10 Med osmo in dvanajsto v izsredkih Atenah, potpourri.

Beograd. Drž. papirji: 7% inv. pos. 71—71,50 (71), agrarji 41—42 (41), vojna škoda 350—350,50 (350), 6% begl. obv. 58,75—58 (58, 57,50), 12. 57,75 do 58 (57,50), 8% Bler. pos. 66 bl., 7% Bler. pos. zakli. 56. — Delnice: Narodna banka 4125 den. (4125), Priv. agr. banka 207—208 (209, 207).

Žitni trg

Ljubljana. Pšenica bč. 78 kg 160—162,50, bč. 79 kg 165—167,50, koruza stara za mletv 147,50 do 150, umetno sušena 115—117, času primerno suha s kvaliteto garancijo 107,50—110, moka ničila bč. 260—265, ničila ban. 265—270.

Novi Sad. Vse neizpremenjeno. Tendence neizpremenjena. Promet srednji.

Sombor. Pšenica: bč. okol. Sombor 107—110, gbč. 108—111, srem. 108—110, slav., ban. 110 do 112, bč., ban. polska 120—122. — Rž: bč. 102,50 do 105. — Ječmen: neizpremenjen. — Koruza: bč. žel. prompt. 65—67, bč. dec-jan. 58—60, bč. suš. ladja 72—74. — Moka: ničila 187,50—207,50, št. 2 167,50—187,50, št. 5 147,50—167,50, št. 6 125—135, št. 7 110—115, št. 8 104—106. — Otrubi: bč. prompt. 79—81. — Fižol: neizpremenjen. Tendence neizpremenjena. Promet 50 vagonov.

Živina

Ptujski prašičji sejem. V sredo se je vršil občajni sejem za prašiče, ki je bil, kar se tiče dogona, izredno dobro založen; kupčija se je bila zaradi pomanjkanja kupcev zelo slaba. Pripeljali so 296 svinj in 224 prasev, skupaj 520 rilcev. Povprečne cene za 1 kg žive teže so bile sledeče: debele 6—7 Din, pršutarji 5—6,50 Din, plemene so prodajali od 180 do 650 Din komad; prašičke, stare 6—12 tednov so prodajali po kakovosti, in sicer od 65—175 Din komad.

Prisega mariborskih nogometašev

V nedeljo ob 14.30 bo na Mariborovem sportnem igrišču v Ljudskem vrtu svečana zaprisega članov vseh mariborskih nogometnih klubov, sodnikov in klubskih funkcionarjev. Članstvo posameznih klubov se bo zbralo na posebnih zbirališčih, ki si jih določi vsak klub posebej, ter prikorakajo v strnjeni vrstah ob omenjeni uri na igrišče. Besedilo prisega bo izgovorjal podpredsednik mariborskega nogometnega okrožja ravatelj Oslak, nogometaši pa bodo prisego za njim ponavljali. Prisega je za vse člane nogometnih klubov, funkcionarje in sodnike obvezna.

Po slovenski zaprisegi bo prijateljela nogometna tekma med SK Železničarjem in SSK Mariborom. Donos te tekme je določen za »Fond kralja Aleksandra I.«, ki ga je osnovala Jugoslovanska nogometna zveza.

«Olimpijski Sport». Pravkar je izšla dvojna, 8—8. številka že poznane in razširjene strokovne lista v povečanem obsegu. Ta številka je v glavnem povečana s balkanskim igram v besedi in sliki. Vsi važnejši momenti so opisani strokovnjakovo, množestvino slike nam pa predstavljajo vse borbe, tako, da bo ta številka najlepši spomin na ta najvažnejši in najuspešnejši dogodek v našem sportu. Poleg tega ima ta številka: Tabela petorice najboljših lahkotletov in atletsko kroniko zadnjih sportnih dogodkov, 8 to številko se ustavi pošiljanje lista vsem, ki niso poravnali naročnine. «Olimpijski sport» se dobiva v trafikah ter se naroča v Zagrebu, Draškovičeva 33. Naročnina znaša 36 Din letno ter se vplača na čekoval račun št. 38.715.

Zgodovina rekordov v metu diska

V sportnih panogah rekordi nimajo obstanka. Enako, če ne morda v še večji meri, se godi to tudi v lahki atletiki. Že ponovno smo opozorili, da vrhunec se ni bil dosežen, akoravno so nekateri rezultati bajni in izgleda, da se dolgo ne bo, kajti človek v svoji izredni iznajdljivosti stalno izboljšuje tehniko, ki mu prinaša potem uspehe, katerim se čudi ves svet. Tako se dogaja v tekih, tako v skokih in končno v metih tega lepega lahkotletskega sporta. O uspehih v metanju kopja smo svoječasnno že poročali, danes si pa ogledmo še disk.

V letošnjem letu, na dan 26. avgusta, ko se je vršil meddržavni dvoboj med Švedsko in Norveško, je zalučal Šved Andersson disk 52,42 m daleč. Uspeh, o katerem so tedaj poročali vsi svetovni listi; kajti omenjeni švedski atlet je bil sploh prvi človek na svetu, ki je vrغل disk nad 52 m daleč. Šele 27. letni Šved je s tem metom postavil nov svetovni rekord, ki ga je od leta 1930 držal ameriški orjak Pavel Jessup, ki ga je vrغل 51,73 m daleč. To je v resnici fenomenalni uspeh, zlasti če pomislimo, da ga je na prvi olimpijadi leta 1896 zalučal američan Garrett v Atenah 29,15 m, ter postavil s tem metom svetovni rekord. Ta rezultat, ki je izredno slab, gre brez dvoma na račun tega, ker tedaj skoraj nikjer niso gojili metanje diska, odnosno ga niso imeli v svojem tekmovalnem programu. Človeku se zdi skoraj neverjetno, naravnost smešno, da je mogel postati atlet, ki niti 30 m ni vrغل diska, olimpijski zmagovalček.

Po tej olimpijadi se je pa stvar takoj obrnila na bolje. Že takoj naslednje leto je izboljšal Američan Charles Hennemann rekord za celih 7 m; disk je vrغل 36,21,8 m. Ta rekord je imel precej dolgo življenje. Madžarski olimpijec M. Bauer ga je namreč šele leta 1900 vrغل 36,40,0 m, ter s tem za par centimetrov izboljšal obstoječi rekord. Leta 1906 ga je večkratni olimpijec in ameriški zmagovalček John Sheridan zopet izboljšal in sicer v enem letu celo dvakrat, čez dve leti pa je »marko« precej znatno potisnil navzgor. Temu atletu je leta 1906 sfičral prvič 39,59 m, drugič 41,46 m daleč. Leta 1908 ga je vrغل celo 44,01 m.

Leta 1912 pa je na stockholmski olimpijadi, potegnil Američan Duncan kar na 47,61,4 m in s tem so se seveda tudi poslovihi rekordi njegovega rojaka Johna Sheridana. S tem rekordom se pa Duncan ni dolgo postavljaj. Že čez eno leto, torej leta 1913, je prišel Finec Niklander na blizu 48 m. Vrgel ga je 47,92 m. Še istega leta ga je njegov rojak Armas Taipale zrušil z znakmo 48,27 m. Potem se pa celih enajst let rekord ni premaknil z mrtve točke. Šele leta 1924, ko se je rekord zopet preselil v Ameriko, ga je namreč atlet Glenn Hartrauff iz Južne Kalifornije vrغل 48,36 m daleč. In še istega leta ga je Američan Thomas Lieb poslal 48,41 m. Čez dve leti ga je njegov rojak in olimpijski zmagovalček iz Pariza Clarence Houser zalučal 48,51 m. L. 1929 je prišel Američan Eric Kreuz prav blizu 50 m. Vrgel ga je namreč 49,90 m. Naslednje leto pa je isti atlet prekoračil znakmo 50 m. 51,05 m se je glasil njegov novi rekord. No in tedaj je marsikdo in celo strokovnjaki o menili, da se ne bo kmalu našel atlet, ki bi to znakmo potisnil malo navzgor. Toda varali so se, kakor se še danes in se po vsej priliki bodo vse dotlej, dokler bo človeški rod gojil sport. Kajti še istega leta ga je orjaški ameriški atlet Paul Jessup iz San Francisca izboljšal skoraj za tri četrta metra. Točno njegova znakma se glasi: 51,73 m. In po 4 letih pa je izborni švedski metalec Andersson pihnil luč tudi temu rekordu ter je z metom, precej nad 52 m postavil novega. Bilo je to — kakor smo že omenili — meseca avgusta letošnjega leta. Njegov rekord se glasi: 52,42 m. Ta atlet je s svojim najnovjšim rekordom ponovno dokazal, da človeškim zmognostim še ne bomo kmalu prišli na konec.

Zanimivo je, da je bilo na celem svetu do sedaj samo šest atletov, ki so 2 kg disk vrgli nad 50 m. Ti atleti so:

Harald Andersson (Švedska)	52,42 m	l. 1934;
Paul Jessup (Amerika)	51,73 m	l. 1930;
Eric Kreuz (Amerika)	51,05 m	l. 1930;
Jean Winter (Francija)	50,71 m	l. 1932;
Viktor Remeč (Madžarska)	50,54 m	l. 1932;
John Andersson (Amerika)	50,43 m	l. 1932.

Madžarski plavalci proti švedskim. Madžarski plavalci in waterpolisti so v torek že tretje startali v Stockholmu. V waterpolu so zmagali Madžari v razmerju 6:2 (3:0), klub temu, da je bilo njihovo moštvo sestavljeno večinoma iz naraščaja. V plavanju pa so bili doseženi ti-le rezultati: 100 m prosto: Esik (Madžarska) 59,3; 100 h hrbtno: Carlson (Švedska) 1:14,8; 100 m prano: Jensen (Švedska) 1:13,2.

FIS-ine tekme leta 1935. Prvi obrat velikih mednarodnih smučarskih tekem prireditelj sezono so že na vidiku. Kakor znano, se vrše le-te v februarju v Viskokih Tatrah ter jih organizira Češkoslovaška smučarska zveza. Dne 14. novembra se vrši v to svrhu v Pragi nekaka slovesnost, katere pokrovitelj je delalni prednik Slovaške Josip Orszagh, častni predsednik pa primator mesta Prage dr. K. Baza. Priprave vseh narodov so velike, zlasti Fincev, ki so zbrali dvajset smučarjev, ki morajo absolvirati poseben trening. Ti se bodo udeležili FIS-inih tekem v letošnji zimski sezoni, prihodnje zimo pa pojdejo na zimsko olimpijado v Garmisch-Partenkirchenu.

